

Mekânsal Semiyotik ve Politik Semantik Açısından Kentsel Metnin Dönüşümü: Nevşehir’de Kamusal Mekân İsimlendirmeleri Örneği

*

Nejdet Özberk

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Öz

Bu makale yeni kent sosyolojisi ve toponimik politikaya ilişkin bir örnek olay incelemesidir. Semiyotik ve politik semantik çağdaş kent politikası, eleştirel toponimi, kültürel mekân ve hafıza çalışmalarının önemli konularından biridir. Mekân isimlendirmeleri kentsel mekânın toplumsal üretiminde hayati bir rol oynar: isimler iktidarın bir ifadesidir ve isimlendirme pratikleri mevcut ve değişen güç asimetrilerini yansıtır. Bu çalışmada Türkiye’deki küçük bir kent, Nevşehir özelinde mekân (yeniden) isimlendirmeleri sürecinin ve değişen kentsel metnin politik olarak nasıl okunabileceği tartışılmıştır. Son on beş yılda, özellikle 2016 sonrasında kent yoğun bir mekân isimlendirme süreci yaşamış ve kentsel metin radikal bir şekilde dönüştürülmüştür. Bu süreçte üç eğilim ayırt edilebilmektedir: Türk-İslam sentezinin nüksesidi, anma mekânlarının tezahürü ve kentsel metnin millileştirilmesi ile kentsel yapı çevrenin neoliberal-muhafazakâr metalaştırılması ve dinselleştirilmesi. Özellikle 15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra politik rejim değişikliğine işaret eden yeni bir tarihsel anlatıyla kamusal mekânlar yeni bir kimlik, tarihsel hafıza ve mekân kurmak üzere yeniden isimlendirilmiştir. Bu makalede sunduğumuz, örnek olay yaklaşımının ampirik zenginliğine dayanan ve kent metninin dönüşümünü semiyotik, söylem analizi, politik semantik ve ideolojik eleştiri penceresinden yorumlayan veriler etnografik tekniklerle toplanan ve nitel analize dayalı bir çalışmanın sonucudur. 2017-2018 yılları arasında katılımlı gözlem, odaklı kent gezileri, enformel sohbetler, medya ve gri literatür taramasına dayalı kapsamlı bir saha çalışması gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel semiyotik, eleştirel toponimi, kentsel metin, kentsel mekân isimlendirme, politik semantik, Nevşehir.

The Spatial Semiotics and Political Semantics of the Urban Text Changes: The Case of Public Space (Re)namings in Nevşehir

*

Nejdet Özberk

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

Abstract

This article is a case study on new urban sociology and toponymic politics. Semiotics and political semantics is one of the important topics in contemporary urban politics, critical toponymy, cultural landscape and memory studies. Place renaming plays a crucial role in the social production of urban space and names are an expression of power and naming practices reflect the existing and changing power asymmetries. This article discusses how to read politically the process of place (re)namings and changing city text in a small-sized Turkish city, Nevşehir. During the last fifteen years, especially after the mid-2016, the city underwent a severe process of spatial renaming and urban text radically altered. During this period three trends are discernible: resurrection of Islam-Turk synthesis (conservative and far right figures), proliferation of commemorative spaces, and neoliberal-conservative commodification and Islamisation of built environment. Especially after the failed July 15 Coup Attempt, with a new historical narrative signifying political regime change, public spaces were renamed in order to create a new identity, historical memory and space. The material presented in this article, and based on the empirical richness of the case study approach and interpreting the transformation of urban text through the lens of semiotics, political semantics, discourse analysis, and ideological critique, is the result of an ethnographic study collected through ethnographic techniques and qualitative methods. Extensive fieldwork was conducted between 2017 and 2018, including participant observation, interviews, guided city walks, informal conversations, media and grey literature review.

Keywords: Urban semiotics, critical toponymy, urban texts, urban place naming, political semantics, Nevşehir.

Giriş

En geniş anlamda kent, ses, söz, yazı, yapı ve bunların taşıdığı anlam kodlarından oluşan semiyotik bir işaretler sistemidir. Bu bağlamda yeni kent sosyolojisinin önemli inceleme konularından birisi de kentsel topografi, yer-mekân isimleri incelemeleridir. Kentsel mekân isimleri belli politik bağlamlarda üretilir ve politik düzendeki konjonktürel değişimlere duyarlıdır. Kent bilimci Henri Lefebvre (2014) tüm kentsel mekânın politik olduğunu, ideolojiler tarafından oluşturulduğunu ileri sürerek kentin en kapsamlı politik semantik anlayışını sunar. Mekân toplumsal bir ürün, iktidar alanı ve araçtır. Yine ilk çalışmalarından birinde Lefebvre (2015: 82) Fransız tarzı kent semiyotiğini tartışır:

“Aslında semiyolojik analizi çok sayıda seviye ve boyutta ayırt etmek gerekir. Kentin bir [kendini] ifadesi vardır. Sokaklarda meydanlarda, yollarda olup biten, burarlarda olup biten her şey. Kentin bir dili vardır: Söylemlerde, jestlerde, giysilerde, kelimelerde ve kelimelerin kent sakinlerince kullanımında ifadesini bulan, her kente özgü belli özellikler. Düzanlamsal bir sistem içinde bir ikincil ve türev olan ve yan anlamların (çağrışımların) dili olarak kabul edilebilecek kentsel dil vardır. Son olarak yerlerin ve imgelerinin düzenlenişi içinde kentin duvarlarına işlenen buyuran, reçete eden kentin yazısı vardır, kısaca kentte sakinleri tarafından zamanın kullanımını vardır.”

Lefebvre, işaretin ve yazının türünün mekâna ilişkin kendi anlamlı anlatılarını yansıtan, işaretlerle işaretleyen kişi ve gruplardan geldiğine dikkat çeker. Kentin okunacak bir işaret, metin ve bağlam olarak görülmesi, kentsel mekânın doğasına ve pratiğine ilişkin bir dizi bakış açısı sunar. Gündelik yaşam yapılı çevrenin bir parçası olan kültürel sembollere ve maddi nesnelere göre örgütlenir: Bu semboller ve nesnelere farklı kişi ya da gruplara farklı anlamlar ifade eder. Örneğin sokak isimleri ve işaretleri verildikleri yerlerle doğrudan bir bağlantı göstermese de bir dizi politik mesaj iletir, alıcıları için belli bir sembolik değere karşılık gelir, o değeri ifade eder. Kentsel metindeki yazılar, yazan kişi ve grubun ideolojisini, siyasal kimliğini, açık ve örtük ajandasını, amaçlarını açığa vurur. Semboller toplumu örgütleyici, ideolojik iktidar ve kültürel hegemonya kururucu ve sürdürücü araçlardandır. Bu da anlamın, işaret değeri olarak siyasal iktidarın mantığının bir parçası olduğunu gösterir.

Mekân isimlendirmeleri, iktidarın mekânsallaşmasının en görünür biçimlerinden biridir ve toplumda değişen ya da değiştirilmeye çalışılan değerler hakkında kimin, kimleri ve neden onurlandırmayı tercih ettiğine

ilişkin bir şeyler söyler. Mekân isimlendirmesi girişimleri, isimler yoluyla belli ideolojilerin gündelik yaşamlarımıza kazınma tarzıyla ilgilidir. İsimler kentsel mekâna maddi ve sembolik olarak sahip olmanın, belli dünya görüşleri doğrultusunda dönüştürmenin ve bunu meşrulaştırmakta iktidarı kullanmanın bir aracıdır. İsimlendirme yeni bir dizi politik değer, tarihin ve kimliğin temsillerinin mekânı politikleştirme sürecinde mekâna nasıl (yeniden) işlendiğini gösterir. İsimlendirme süreci, yapıları çevre içerisindeki sembolik üretim araçlarının, kamusal mekânın sembolik kontrol gücünün kimde olduğunu ya da kime geçtiğini gösterir; isimlendirme iktidarına kimin sahip olduğuna, bu iktidarı neden ve nasıl kullandığına ilişkin güçlü imalar taşır. Aynı şekilde isimlendirme, kent mekânında görünür olma kabiliyetine kimin sahip olduğunu, kamusal alanda kimin tarihsel anlatsının görünür kılındığını, kentin geçmişine, bugününe ve geleceğine ilişkin kimlerinin vizyonlarının hâkim kılınmaya çalışıldığını gösterir. Bu yüzden mekân isimlendirme coğrafyaları sadece toplumsal iktidarın bir ürünü değil aynı zamanda iktidar gerçekleştirme, politik otoriteyi kurma, egemenliği tescil etme aracıdır. Ancak bu çaba mekânın sadece resmi politika alanı ve isimlendirmenin tek bir resmi politik irade eylemi olmaması, çok sayıda toplumsal ve politik aktörü kapsamaması, resmi otoritelerin, karar alıcı ve uygulayıcıların isimlendirme sürecine tam hâkim olmaması, yarattığı maliyetler ve kişisel rahatsızlıklar nedeniyle kent mekânının kullanıcılarının isimleri benimsememesi, kullanmayı reddetmesi, alışkanlık ve aşinalık nedeniyle resmi isimlerle birlikte gayri resmî isimler, yeni isimlerle birlikte eski isimleri de kullanmaya devam etmesi nedeniyle asla sınırsız ve tam değildir ve bazen isimlerin meşruiyeti yoğun bir politik tartışma konusu haline de gelebilir (Rose-Redwood, vd., 2018: 11; Light ve Young, 2018).

Geçmişte kent sosyolojisine temel yaklaşımlar, mekânın sembolik yönünü ihmal etmiştir. İktidar ilişkilerine duyarlı bir araştırma türü olan ve sosyal bilimlerde mekânsal sembolizm, temsil ve metinsellik konularına yönelik ilginin bir sonucu olarak 1990'larda gelişmeye başlayan eleştirel toponimik yaklaşım, geleneksel olarak alanı politik açıdan masum gören linguistik çalışmalardan bir kopuşu temsil eder (Rose-Redwood vd., 2018). Mekâna yönelik güç ilişkilerine duyarlı bir yaklaşım olan eleştirel toponimi çalışmaları politik bir olgu olarak sokak isimlendirmelerinin söylemsel ve ideolojik dayanaklarının yeniden incelenmesine yol veren entelektüel ortamdan, sosyal ve politik teorideki gelişmelerden etkilenmiştir (Rose-Redwood vd., 2010). Foucault (yönetimsellik), Gramsci (he-

gemonya), Said (oryantalizm), Bourdieu (alan, habitus, sembolik iktidar-şiddet) ve Harley'in kolonyal ve post kolonyal bağlamlı çalışmalarından temellenir (Berg ve Vuolteenah, 2009: 5). Lefebvre'nin (2014) "temsil mekânları" ve "mekân temsilleri" kavramsallaştırması tartışmalara yeni bir boyut getirir.

Eleştirel toponiminin odağını üç kavramın kesişimi oluşturur: *İsimlendirme*, *mekân kurma* ve *iktidar* (Berg ve Vuolteenah, 2009: 7). İsimler iktidara duyarlıdır, sosyomekansal tüm ilişkiler güç ilişkileri olduğu gibi (Foucault, 1980; de Certeau, 1984; Lefebvre, 2014; Massey, 2005) isimler ve isimlendirmeler de anlamsız işaretler ya da yansız edimler değil, politik anlam yüklüdür. Eleştirel toponimi açısından bir yere isim verme, salt dilbilimsel açıdan bakılacak bir şey değil, iktidar ilişkilerini içeren bir eylemdir. Yer isimleri herhangi bir toplumda aynı zamanda eşitsiz iktidar ilişkilerine yaslanan ve yansıtan, mekân üretimiyle ilgili sosyal ve kültürel süreçler üzerinden işleyen sosyal ilişkileri kuran mekân kurucu toplumsal gerçekliklerdir. Mekân üretiminin diğer yönleri hegemonik toplumsal ilişkileri güçlendirdiği gibi mekân isimlendirmeleri de hâkim toponimilerin dilini ve ideolojik mesajlarını yükseltir (Berg ve Vuolteenah, 2009: 11).

Mekân, kent hatta ülke isimlendirmeleri geçmişte siyasal egemenliği kodlama, sömürgeleştirme pratiklerinden biri olarak okunur. Ardından toponimik iktidara ilgi çeşitli kent çalışmalarında kendini gösterir. Gündelik hayat pratiklerinde kentsel mekân isimlendirmeye bir normalleştirme stratejisi ve çatışmalı bir kültürel alan olarak değişen de Certeau (2002: 130) hem güçlü hem de zayıf toplumsal kesimlerin sembolik kontrol ve dışlama armatürü olarak yer isimlendirmenin önemine değinir: "*Her iktidar toponimiktir ve yerleri isimlendirerek kendi düzenini yaratmaya girişir.*" Azaryahu'nun (1996) politik semboller olarak sokak isimlerine ilişkin çalışması yer isimlerinin daha eleştirel analizlerinin öne çıkmasına sağlamıştır. Bu yeni yaklaşım, yeni sosyal ve kültürel teorilerden destek alarak mekân isimlendirmenin zaten iktidar yüklü karakterinin anlaşılmasına yardım eder. Maddi ve söylemsel düzeylerde isimlendirmeyi tarihsel ve güncel mekânlar kurma gücü olan bir iktidar stratejisi ve taktiği olarak görür, geleneksel kültürelci yaklaşımın aksine, eleştirel literatür yer isimlendirmeyi için iktidarın mekân üzerinde sergilendiği politik ve ideolojik bir olgu ve pratik olarak ele almaya başlar, isimlendirmeyi de hegemonik bir süreç olarak görür. 1990 sonrası eleştirel literatür ağırlıklı olarak ulus (devlet) inşası, post-Sovyet geçiş ülkelerindeki isimlendirme pratikleri ve

sömürgecilik sonrası yerli halkların isimlerinin verilmesi, “toponimik temizleme” ve etnik “yer isimleri savaşları” üzerinedir (Azaryahu, 2011). Sonraki toponimi literatürü ise dilsel temsil, siyasi temsil ve edimsellik üzerine evrilir; kent metnine, mekânsal adalet mücadelelerinin sergilendiği kültürel bir alan ve gündelik kent yaşamının edimsel mekanı olarak yaklaşır (Rose-Redwood vd., 2018: 8-17).

Yerli literatüre gelince, Türkiye’de mekân/sokak isimlendirmeleri konusundaki literatür oldukça sınırlıdır (Şahin, 2010). Özellikle tarih, halkbilim, dilbilim ve coğrafya alanlarında yapılan birçok toponimi çalışması eleştirel bir perspektiften yoksundur. Geleneksel linguistik ve kültürelci isimlendirme araştırmaları gibi politikadan korkar, iktidar mücadelelerinin üzerine düşünmekten uzak durur ve teorik ve politik açıdan naif bir ampirik yaklaşımı benimser. Tarihçiler konuyu iskân tarihi, idari tarih, sosyo-ekonomik tarih; halkbilimciler gelenek, inanç, halkoyunları, efsaneler; dil bilimciler köken, kelime anlam ve yapılarının özellikleri; coğrafyacılar ise coğrafi çevrenin fiziki ve beşeri özellikleri açısından ele almıştır. Ankara, Batman ve Niğde kentlerinde sokak isimlendirmeleri üzerine yapılan birkaç çalışmada konu ulus devlet inşası, politik kimlik, kentsel hafıza ve yerel siyaset bağlamında ele alınmıştır (Erdentuğ ve Burçak, 1998; Özkan ve Yoloğlu, 2005; Günal, 2012; Kara, 2012).

Türkiye kentleşmesi açısından kentsel mekânı değiştiren sosyopolitik olgu ve olayların sembolik etkisine bakmayı amaçlayan; kentsel toponimik ve semiyotik değişikliklerin politik rejim değişikliği bağlamına oturtulabileceği ve kamusal mekânların isimlendirilmesinin daima politik bir eylem olduğu, isimlerin seçiminin değişen iktidar ilişkilerinin politik ve ideolojik ajanda, ihtiyaç ve öncelikleri tarafından belirlendiği iddiasındaki bu araştırma, kentsel semiyotik açısından çok disiplinli bir yaklaşım olan eleştirel toponimiye dayanmakta ve son dönemdeki politik ve ideolojik dinamiklerin Türkiye kentlerinin mekânsal semiyotiğine yansımalarını incelemektedir. Mevcut ve değişen mekân isimlerinin politik olarak nasıl okunabileceğini tartışmaktadır. Semiyotikle semantiği ve politikayla mekânı bir arada değerlendirerek, *semiyotik, politik semantik, ideolojik eleştiri* ve *söylem analizi* penceresinden kent metninin dönüşümünü açıklamakta ve kentsel metindeki değişiklikleri söylem analizi tekniğiyle yorumlamaktadır.

Araştırma, temelde etnografik gözlem tekniği ile Nevşehir kent merkezinde yapılan saha çalışmasından derlenen ampirik verilere dayanmaktadır. Katılımlı gözlem, odaklı kent gezileri ve enformel sohbetlere

dayalı kapsamlı bir saha çalışması gerçekleştirilmiş, kentteki durak, park, sokak, cadde, meydan ve mahallelerde toplam 23 adet etnografik saha gözlemi yapılmış ve aşağıda fotoğraflarla belgelenen her gözlem için de kısa araştırma notları tutulmuştur. Araştırma verilerinin ikinci kaynağını medya ve gri literatür taramaları oluşturmaktadır. Mekân (yeniden) isimlendirmelerinden kamuoyunu haberdar kılmak, isimlendirme pratiğinin ardındaki saikleri açığa vurmaya gibi önemli bir işlevi olan medya taramalarından elde edilen veriler, çalışmanın görece daha kolay gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Araştırma, konu olarak kentsel mekân isim değişiklikleri ile öne çıkan mimari yapılar; zaman olarak geçmişe kapsamlı göndermeler olmakla birlikte son 15 yıllık dönemle sınırlandırılmıştır.

Mekânsal Semiyotik, Politik Semantik Ve Kentsel Metin

İnsanlar kendilerince anlamlı sembolik bir dünyada yaşarlar ve bu sembolik yaşamın en önemli kaynaklarından birisi yapıları çevrenin bazı yönlerini içerir. Kent, zaman içinde yazılan, silinen ve dönüşen bir “sosyal metin” olduğu gibi resmi kent metnine hangi tarihlerin ve kimin kimliklerinin yazılıp reddedileceğine yönelik farklı grupların mücadele verdiği bir “kültürel alan”dır (Rose-Redwood vd., 2018: 11). Mekânı kültürel bir alan olarak görmek kentsel toponiminin üretim ve tüketiminin altında yatan sosyopolitik süreçleri ve çatışmaları anlamamıza yardım eder.

Gottdiener ve Hutchinson’ın (2011: 19) tanımıyla “Sembollerini nesnelere bağlayan kültürün incelenmesine semiyotik ve yapıları çevreyi bu tarzda inceleyen özel alt araştırma alanına da mekânsal semiyotik denir.” Kent karmaşık ve çok boyutlu semiyotik bir sistemdir ve kentsel semiyotik, bu mekânsal semboller ve nesnelere incelenmesidir. Kentin ve mimari unsurlarının verdiği imajların ne anlama geldiği, nasıl bir imge yarattığı, nasıl bir mesaj verdiği, kentte nasıl bir sembolik kimlik yaratıldığı ya da yok edildiği kentsel semiyotiğin temel sorularıdır. Semiyotik, belli bir anlam sistemini temsil eden sosyal olay ve olguların kodlanması anlamına gelirken, dil kodu bu anlam (işaret) kodu ardında işleyen kültürel olarak koşullanmış bir çağrışım ya da ifade sistemini temsil eder. Semiyotik perspektiften her simge (isim) bir simge sistemi (kent metni) içerisinde belli bir simgelenene (mekân) karşılık gelir. Görsel ve işitsel gösterenlerle kentin anlaşılma ve deneyimlenme biçimi değişir. Metin tarihin belli yönlerini aktive ederken diğer yönlerini unutturma yetene-

ğini gösteren kolektif kültürel hafıza işlevini görür (Şakaja ve Stančić, 2018: 150).

Mekân isimleri yalnızca resmi isimlendirme süreçlerine ve prosedürlerine indirgenemez. İşaretlerin ve isimlerin sadece dilsel gösterme işlevi değil, sosyal ve kültürel süreçlere ilişkin çağrışım yaptırma işlevi de vardır. İsimler sadece yön ve yer bulmaya yardımcı olmaz tarihsel anlatılmanın gündelik hayata sokulmasında da hayati bir rol oynar. Rose-Redwood ve diğerlerinin (2018: 8) vurguladığı gibi *“İsimler sadece belli bir mekâna işaret etmez aynı zamanda o tarihsel kişilik ya da olayla ilgili politik rejimin mekânsal anlatısının kamusal hafıza alanına sokulmasını da sağlar.”* Kentsel semiyotik açısından isimlendirme, tarihsel anlatıların kentsel mekânlara işlenmesinin, sosyal ve mekânsal sınırlar çizmenin, diğer toplum kesimlerini ve mekânları ötekileştirmenin aracı olarak hizmet eder ve toplumdaki geniş ideolojik yeniden yönelimleri açığa vurur. Kentsel semiyotik, semiyotiğin yerleşik bir alt alanı olarak mevcut olmasa bile, eleştirel bir araç olarak kentsel işaretlerin arka planındaki bu ideolojik dayanakları açığa çıkarmak, kent mekânlarında ve kent mekânları üzerinden anlamın toplumsal yeniden üretimini göstermek üzere kent mekânlarının yansız okunmasını sorunsallaştırır (Stahl, 2010: 918).

Semantik, belli kelime gruplarının, yazılı ve sözlü dilsel işaretlerin ve sembollerin belli bir bağlamdaki anlamının incelenmesi, anlambilimdir. *“Anlamın politik incelemesi veya politikada anlam incelemesi”* olarak tanımlanan (De Landtsheer, 1998: 8) politik semantik ise, bu işaret ve sembollerin ardındaki politik ve ideolojik anlamın, mantığın ve süreçlerin yorumlanmasıdır. Semiyotiği politikayla bağlantılı olarak disiplinler arası ele almak, mekân isimlendirmenin politik iktidar ile karşılıklı ilişkisinin keşfedilmesine yönelik farklı perspektifler sunar. Böylelikle belli ideolojilerle etkilenen anma öncelikleri isimlendirmeler üzerinden fark edilebilir. İşaretin sembolik mesajı kültürel değerler, toplumsal normlar ve politik ideolojilerle ilişkilidir. Bu bağlamda kentsel mekân isimlendirmeleri daima politik bir eylemdir ve isimler de genellikle politik görülmeyen politik sembollerdir. Belli bir politik kimliği ve ideolojiyi simgelerler, bunların göstergeleri ve parçasıdırlar. İsimlendirme kentin yüzeyine, uygun tarihsel gerekçe ve rasyonalitelerle semantik bir anlam, sembolik değer yüklü bir kimlik ve yeni bir düzen getirir. Mekân isimlendirmeleri, isimlendirme iktidarını ele geçirenlerin veya sahip olanların sembolik de olsa neye değer atfettiklerine ilişkin bir şeyler söyler. Toplumsal ve kültürel hafıza politikası mekânın isimlendirilmesiyle ger-

çekleştirilir, kendi hafızasını inşa eden grubun iktidarına dayanan kolektif hafıza yaratma çabaları yansır kente, hatırlanması umulan olay ve kişilerle ilişkili özel bir kentsel mekân yaratılır. Kent metninde eski ve yeni değerler iç içe girer, kentin maddi ve sembolik yönleri sürekli değişir. Kamusal mekânın anlamı dönüştürülür, politik bir anlam yüklenir, *mekân siyasallaşır, siyaset de mekânsallaşır*.

Mekânsal Metinlerin Dönüşümü

Pek çok aktör tarafından sürekli olarak yazılan ve yeniden yazılan ve farklı okurlar tarafından okunan bir metin olarak kentsel mekân, yeni bir kent metni ve karakteri yüzeye çıkarken diğerlerinin silindiği ya da karartıldığı dinamik bir olgudur. Bu metin, önemli ölçüde devletin okunaklılık ve basitleştirme, doğanın ve toplumun idarî düzen altına alınması, en kolay şekilde izlenecek, hesaplanacak, değerlendirilecek ve yönetilecek standart özellikler sahip bir coğrafya ve nüfus yaratma ihtiyacından ve doğayı, toplumu ve mekânı okunabilir, yönetilebilir, gözlemlenebilir ve kontrol edilebilir birimler olarak tasarlamasından kaynaklanır (Scott, 2008). İsimlendirme toplumu denetim altına almaya, yönetilebilir kılma ve vergilemeye yönelik temel mekânsal stratejilerden biridir.

Mekânsal ve kentsel metinler pek çok sebeple (yeniden) isimlendirilerek dönüştürülür. Geleneksel olarak kentsel mekânların metalaştırılmasının yoğunlaştığı neoliberal küreselleşme döneminde isimlendirmelerin ardında turizm ve yatırım promosyon stratejilerine hizmet eden ekonomik ve politik ajandanın bir parçası olan ticari saikler bulunur (Brenner ve Theodore, 2002; Hall ve Hubbard, 1998). Ancak daha da önemlisi devletin, yerel yönetimlerin ve politik iktidarın kentsel metinleri kültürel ve ideolojik saikler ve tercihlerle yeniden yazmasıdır. Yeniden isimlendirme ideoloji, kimlik, kentsel yönetim ve mekânsal değişme arasındaki ilişkinin önemini açığa vurur. Mekân isimlendirme yönetimsellik, devlet ve millet inşası ile ilgili büyük projelerin bir parçasıdır. Literatür, özellikle politik rejim değişiklikleri ve değiştirme çabaları ile kentsel mekânın sembolik üst yapısının değiştirilmesi arasında güçlü bağlantıya odaklanır (Berg ve Vuolteenah, 2009). Değişen iktidar rejimleri, yerel otoritelerin rekabet ve çatışmaları ve milliyetçi aspirasyonlar, arzu ve saikler üzerinde yoğunlaşır (Azaryahu, 2009). Özellikle yeniden isimlendirmelerin rejim değişikliği ya da değiştirme çabalarının bir ürünü olduğunu vurgular (Azaryahu, 1996; Rose-Redwood vd., 2018). Yeni rejim ya da poli-

tik sistem, eski düzenin varlığını silmeye çalıştığından kapsamlı yeniden isimlendirme operasyonlarının muazzam bir politik sembolik boyutu vardır. Yeniden isimlendirmelerle geçmişe, bugüne ve geleceğe ilişkin anlatıların farklı versiyonları mekâna işlenir ve bu “milletin yeniden üretimi” ya da “devlet gücünün tahkim edilmesiyle” bağlantılı güncel amaçlara hizmet eder. Azaryahu'nun (2009) sokak isimleri bağlamında iddia ettiği gibi bu isimler genellikle egemen iktidardaki sosyopolitik düzenin ihtiyaçlarını yansıtır: tarihin resmi versiyonlarını gündelik deneyimlerden ayrı görülen ideolojiyle ilişkilendirerek mekâna sokar. Kent, sadece insanların, malların ve sermayenin akım alanı değil, egemen rejimlerin kendi ideolojilerini, tarih vizyonlarını gündelik yaşam mekânlarına işlediği bir alandır. Yeni kurulan rejimlerin mevcut mekânları kendi imajına göre yeniden biçimlendirdiği, farklı geçmiş vizyonlarının hali hazırda çatıştığı bir alan (Azaryahu, 1996). Hâkim toponomik iktidar, toplumsal ve siyasal belleği, tarihi, kimliği kentsel mekân ve özellikle anma mekânlarına, yerel coğrafyaya ve zamana; geçmişe, şimdiye ve geleceğe kodlamayı, hâkim anlatı doğrultusunda dönüştürmeyi ve canlı tutmayı hedefler. Mekân özelinde sokak ve meydan toplumsal ve politik bir alan olarak politik ve ideolojik anlatının taşıyıcısı ve aktarıcısı işlevine sokulur.

Tarihin resmi versiyonu mekâna yazıldığından kent metni değişen iktidar ilişkilerinin ve politik önceliklerin bir ifadesidir (Rose-Redwood vd., 2018: 8). Mekân isimlendirme stratejileri istisnasız her zaman iktidarın işleyişi için gerekli diğer tüm maddi ve söylemsel süreçlerle birlikte işler. Ancak politik ve kültürel hegemonyanın dönüşümü içinde tek bir tarih olmadığından tarihin farklı yorumlarının mekâna kodlanması, tarih ve kamusal mekân üzerinde hâkimiyeti simgeleyen bir eylem olarak, kent metninin yeniden yazılması, taraftarları ve muhalifleri olan ihtilafı bir süreçtir. Yeni rejim yanlıları bu değişiklikleri geçmişte yapılan yanlışların meşru bir telafisi olarak görürken muhalifler “sembolik intikam eylemleri” olarak görür (Azaryahu, 2011: 29). Şimdi, saha pratiğine bakıyoruz.

Örnek Olay: Nevşehir'in Mekânsal Metnindeki Politik Dönüşümler

Mekânsal semiyotik ve politik semantik açısından tüm Türkiye, aslında bir metinsel operasyon alanıdır. Binlerce yerleşim yerinin, özellikle köylerin isimleri pek çok ülkedeki gibi ulus ve ulus devlet yaratılması, modernleşme sürecinde coğrafyayı ve mekânı okunaklı ve yönetilebilir kılmak gibi

belli bir mantık çerçevesinde değiştirilmiştir (Scott, 2008; Anderson, 1983). Yine araştırma sahamız olan Nevşehir isminin kendisi bile Osmanlı dönemindeki politik ve kültürel değişimin semiyotiğini yansıtır. Eski adı Muşkara olan *Nevşehir-i Dilara* ya da *Sevimli Nevşehir*, erken Osmanlı modernleşmesinin sembol şehirlerinden biridir. Ancak mekânsal stratejilerden biri olarak kentlerdeki sokak isimlendirmelerinin belli bir tarihsel geleneğinin bulunmadığı, isim değişikliklerine ilişkin gerçek katılımcı mekanizmaların olmadığı görülmektedir. Halk desteğini alıp almadığı tartışmalı otoriter bir süreç, öncesinde belediye başkanlarının güdümündeki belediye meclislerinin takdirine bırakılmış bir prosedür görünümündedir. Ele aldığımız dönemde ise kentsel metnin yeni biçimi ağırlıklı olarak merkezi hükümetin yeni mekân siyasetinin bir parçası, bir mekânsal strateji olarak işlemektedir: Sermayenin, popülist otoriterleşmenin ve rejim dönüştürme iddiasının meşruiyetini inşa etmenin bir aracı.

Peribacaları ve Lale Devriyle simgelenen ve tarihsel gelişim içerisinde Nevşehir'in mekânsal metni de önemli değişiklikler geçirmiştir. Kentin eski merkezi Osmanlı ve Cumhuriyet tarihinin izlerini taşıdığı gibi 1920'lere, kapsamlı bir toponimik değişiklik getiren nüfus mübadelesine kadar önemli bir azınlık olan Rumların da damgasını taşımıştır: Rum Mahallesi. Ancak geleneksel kentin mekânsal metnindeki en kapsamlı değişiklikler, 2010 sonrası dönemde yapılan kentsel dönüşüm müdahalesiyle gerçekleşmiştir. Uygulama, birçok kentte olduğu gibi ilk yerleşim bölgesi, Kale etrafı ile buradaki mahalleleri ortadan kaldırarak kentin mekâna, tarihi yapıları, sokak ve mahalle isimleri ile özellikle yaşlı kuşakların anılarına sinmiş tarihsel kimliğini de silip süpürmüştür (Özberk, 2017). Kentsel dönüşüm için yıkılan Camiatik, Tahtacami ve Beddik, Memişbey, Cumhuriyet Mahallesi, Kapucubaşı, Dere, Musapaşa, Eskili, Kayacami, Raşitbey, Camicedit gibi Selçuklu, Osmanlı yadigârı eski mahalle alanları, meydan, sokak, yapı isimleri geri dönmeyecek şekilde silinmiş, mekânın toponimik bakiyesi sadece eski sakinlerinin kimlik kartlarında, dilinde ve hafızasında kalmıştır.

Nevşehir'de Kentsel Sembolik Metnin Tarihsel Dönüşümü: Türk-İslam Sentezinin Nüksedişi

Günümüzde kent metninin kendini gösterdiği iki tür kamusal mekân öne çıkmaktadır. Birincisi okul isimleri: Damat İbrahim Paşa İlköğretim Okulu, Nene Hatun...Lisesi, İbni Sina ...Lisesi, Gazi Osman Paşa Ortaoku-

lu, Ahi Evran Lisesi gibi eski ve Cemil...Meriç Lisesi, Cevher Dudayev Anaokulu, Necip Fazıl Kısakürek İlköğretim Okulu, Yavuz Sultan Selim Han Ortaokulu, 15 Temmuz *Diriliş* Ortaokulu, 15 Temmuz Şehitleri İmam Hatip Ortaokulu, *Diriliş* Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Recep Tayyip Erdoğan Anadolu İmam Hatip Lisesi gibi yeni okul isimleri (Millî Eğitim Bakanlığı, 2018). İkincisi ise sokak, cadde ve park isimleri: Zübeyde Hanım Caddesi, Atatürk Bulvarı, Fevzi Çakmak Bulvarı, Adnan Menderes Bulvarı, Fatih Sultan Mehmet Caddesi, Yavuz Sultan Selim Caddesi, Osmanlı Caddesi gibi. Kentin terör şehitlerinin isimleri önceleri sadece sokaklara verilmiştir. Kentle, tarihiyle doğrudan bağlantılı Damat İbrahim Paşa ve Hacı Bektaş Veli haricinde belli bir kişiyle ilgili sadece dört mekân öne çıkmaktadır: Necdet Ersan Parkı, Mustafa Parmaksız Caddesi, Vefa Küçük Caddesi ve Ali Dirikoç Bulvarı. Doğrudan kentin idari tarihine atf yapan bir mahalle ismi bulunmaktadır, 20 Temmuz Mahallesi: İl oluş tarihi, 1954. Ancak 2000 sonrasında depreşen Türk-İslam sentezci toponimik yaklaşımla isimlendirme pratiğinin değiştiği ve dinsel, milliyetçi-mukaddesatçı bir mekânsal kimliğin kente giydirilmeye çalışıldığı görülür. Örneğin 2005 yılında tamamlanan ilk TOKİ alanına Osmanlı saltanatının damgasının kazınmıştır: *Sultan Abdülaziz Sokağı, Orhan Gazi Caddesi, Fatih Sultan Mehmet Caddesi, Kanuni Sultan Süleyman Caddesi, Yıldırım Beyazıt Caddesi, Murat Hüdavendigâr Sokağı* (Nevşehir Belediyesi, 2016g). 2000 öncesinde özellikle cadde değil de sokak isimlendirmelerinde politik olarak yansız çiçek ve bitki isimleri ile sayısal kodlar, numaralı sokaklar yaygındır. Şair, ressam, yazar, sanatçı isimlerinin hiç olmadığı görülmektedir ve kentin büyümesiyle yeni kurulan mahalleler ve yapılar yine muhafazakâr simgelerle ifade edilmektedir: Karataş mevkiinde kurulan Cevher Dudayev Mahallesi; Sarıyaprak mevkiindeki Mehmet Akif Ersoy Mahallesi, Adnan Menderes Şehirlerarası Otobüs Terminali. Kentsel metindeki son dönem en önemli değişikliklerinden bir diğeri üniversite ile ilgilidir. Yerleşkesi eskilerin Karayazı ismini verdiği mevkide kurulmuş ve öncesinde Nevşehir Üniversitesi olan kurumun ismi, siyasi iktidarın demokratikleşme paketi ve Alevi açılımı politikasının bir yansıması olarak 7 Kasım 2013 tarihinde Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi olarak değiştirilmiştir. Bu kurumla bağlantılı olarak yakın tarihlerdeki diğer iki değişiklik ise merkez kampüsün isminin 'Damat İbrahim Paşa Yerleşkesi' olarak değiştirilmesi ve aşağıda Resim 13'te görüldüğü gibi Rektörlük önündeki meydana da "15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Meydanı" isminin verilmesidir.

Resim(ler)-1: 2010 Sonrası Karakteristik Mekân İsimlendirmeleri

Kent metnindeki asıl sembolik değişiklikler Resim-1’deki Türk-İslam Sentezci sembollerin kentsel mekâna kodlandığı 2010 sonrasında öne çıkmaktadır: Necip Fazıl Kısakürek Bulvarı, Necmettin Erbakan Caddesi, Muhsin Yazıcıoğlu Caddesi, Alparslan Türkeş Caddesi... Türk sağının sembol isimleri kent mekânına kazınmış, kentsel metin radikal bir şekilde dönüşmeye başlamıştır. Bu değişikliklerden bazıları (özellikle üstgeçit, alt geçit, köprülü kavşak ve okul isimleriyle kentsel metinde en fazla toponimik değer atfedilen N.F.Kısakürek – Büyük Doğu Düşüncesi) merkezi ve yerel yeni iktidar seçkinlerinin ideolojik kimliği; bazıları (N.Erbakan, M. Yazıcıoğlu ve A. Türkeş) yerel seçimlerle bağlantılı olarak “seçmene selam” taktiği ile parti teşkilatlarıyla yapılan örtük müzakereler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Erbakan isminin bir mahalleye değil de caddeye verilmesi ilgili parti yöneticilerini tatmin etmemiştir. Hacıbektaş ismi yerelle organik bağı olmasına rağmen Sünni siyasal İslamcı yeni toponimik iktidarın kimlik siyasetinde kabul görmemektedir. Hatta ismin kanunla üniversiteye verilmesine karşı, yerelde marjinal bir karşı imza kampanyası bile yülütmüştür.

Kent metninde 2016 ortalarında aynı yönelimi gösteren üç önemli toponimik değişiklik daha gerçekleşmiştir:

“Belediye Meclisi’nin Temmuz ayı toplantısında, Ürgüp-Avanos yolu üzerindeki köprülü kavşağın ‘Yavuz Sultan Selim Han Köprülü Kavşağı’, Gülşehir yolu üzerindeki

köprülü kavşakm [ise] ‘Fatih Sultan Mehmet Han Köprülü Kavşak’ olarak isimlendirilmesi, ayrıca Esentepe Mahallesi’nde bulunan Pforzheim Parkı’nın¹ adının da ‘Dostluk Parkı’ olarak değiştirilmesi karara bağlandı.’ (Nevşehir Belediyesi, 2016 b).

Resim-2: Fatih Sultan Mehmet Han Köprülü Kavşak

Resim-3: Yavuz Sultan Selim Han Köprülü Kavşak

Kentsel metnin değiştirilmesine yönelik aynı ideolojik çerçevede değerlendirilebilecek, ama bu araştırma yayınlanıncaya kadar gerçekleşmeyen istisnai yerel isimlendirme talepleri de gündeme getiriliyordu. Bu çalışma için sahada etnografik gözlem yaparken (14 Ekim 2017) kent merkezindeki Gülbahçe Parkı’nın önünde “Abdullah Çatlı Caddesi İmza Kampanyası” yürütülüyordu:

Resim-4: Kentsel Metni Değiştirmeye Dönük Bir İmza Kampanyası

“Anma Mekânları”nın Tezahürü: 15 Temmuz Darbe Girişiminin Kentsel Metne Yansımaları

Kentsel metine yansıyan ve radikal değişiklikler getiren ikinci temel dinamik 15 Temmuz Darbe Girişimidir. Darbe girişiminin kentsel metne yansımaları açısından en öne çıkan kentlerden birisi, belki de birincisi ölçeğine göre Nevşehir’dir. Olay sonrasındaki aylardaki sokak eylemlerine katılanların talepleri, yerel politik aktör ve grupların

¹ “Nevşehir’in kardeş şehri Almanya’nın Pforzheim kenti arasında dostlukların yaşatılmasına sembol olan Pforzheim Parkı’nın ismi, özellikle Almanya’da son yaşanan ülkemiz aleyhine Ermeni soykırım kararı alınması sonrası ipler tamamen kopty ve [belediye başkanı] aldığı meclis kararı ile parkın ismini değiştirdi (“Nevşehir’de Pforzheim...”, 2016).

tutumu ve merkezi iktidarın söylemleriyle kentsel metindeki değişikliklerin kapsamı genişlemiştir. Siyasal iktidarın açık bir şekilde darbe girişimine ve örtük bir şekilde rejim değişikliğine ilişkin büyük “15 Temmuz Destanı” anlatısının kentsel metne, toplumsal ve siyasal belleğe kodlamak ve canlı tutmak hedefi doğrultusunda tüm politik boyutlarıyla yeni “anma mekânları”nda tezahür ettiği görülmektedir. 15 Temmuz sosyal ve politik olarak yeni tarihsel kişilikler ve olaylar yaratmış ve mekân özelinde sokak ve meydan toplumsal ve politik bir alan olarak yoğun bir şekilde siyasal ve ideolojik anlatının taşıyıcısı ve aktarıcısı işlevine sokulmuştur. Kent yeni hâkim mekân siyasetinin kendi anlatısını yazdığı bir metne dönüşmüştür. Kentteki mahalle, sokak, cadde, park hatta otobüs durağı isimlerindeki son dönemdeki değişimin tümü 15 Temmuz olayına ilişkindir. Metindeki değişikliğin biçimi ise daha çok isim (tabela) değişikliği şeklindedir. Bir de küçük levhalar ve kitabeler eklenmiştir. Simgeler değiştirilmiştir. Bu değişen özel simgeler ise iki gruba ayrılabilir: Şehit Astsubay Başçavuş Ömer Halisdemir Caddesi, Şehit Polis Demet Sezen Caddesi, Şehit Polis Fevzi Başaran Caddesi gibi kahramanların özel isimleri/simgeler (onomastic signs) ve 15 Temmuz Mahallesi ile Diriliş Meydanı gibi yer isimleri/simgeler (toponymy signs). Diğer bir değişiklik ise Resim-5’te görüldüğü gibi bir anma mekânı olarak kent şehitliğinde 15 Temmuz vurgusunun öne çıkarılmasıdır: “Nevşehir Şehitliği ve 15 Temmuz Şehitleri Anıtı.”

Resim(ler)-5: 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Nevşehir Şehitliğindeki Metinsel Değişim

Tablo 1. Eski ve Yeni Kentsel Mekân İsimleri -Temmuz 2016 Sonrası ve Öncesi

MAHALLE ADI	ESKİ SOKAK ve CADDE ADI	YENİ SOKAK ve CADDE ADI
***	Ragıp Üner Mahallesi	15 Temmuz Mahallesi
Güzelyurt	Pelikan Sokak	Şehit Astsubay Başçavuş Ömer Halisdemir Caddesi
Güzelyurt / Ragıp Üner	228. Sokak	Şehit Polis Demet Sezen Caddesi
Güzelyurt	Damla Sokak	Şehit Polis Fevzi Başaran Caddesi
Kapucubaşı	Aksaray Caddesi	Millet Caddesi
Yeni / 350 Evler / Emek / Esentepe	Kayseri Caddesi	Milli İrade Caddesi
Yeni	Ragıp Üner Caddesi	İstiklal Caddesi
Yeni	Telekom Önü	Diriliş Meydanı
15 Temmuz 2016		
***	Ürgüp-Avanos Köprülü Kavşağı	Yavuz Sultan Selim Han Köprülü Kavşağı
***	Gülşehir Yolu Köprülü Kavşağı	Fatih Sultan Mehmet Han Köprülü Kavşağı
***	Pforzheim Parkı	Dostluk Parkı
350 Evler	Esnaf Kefalet Düğün Salonu Önü	Av.Hacı Mahmut Çelikel Sokağı
2000 Evler Mahallesi	34.SOKAK	Fırat Yılmaz Çakıroğlu Sokağı
2000 Evler Mahallesi	36.SOKAK	Yasin Börü Sokağı
2000 Evler Mahallesi	37.SOKAK	Yunus Koca Sokağı
2000 Evler Mahallesi	44.SOKAK	Şehit Musa Taşdemir Sokağı
15 Temmuz Mahallesi	N.Sultan Nazarbayev Cad.(Kismen) 126.Sokak	Alparslan Türkeş Caddesi
M.Akif Ersoy Mahallesi	532.Sokak	Stileyman Ağaçdiken Caddesi
M.Akif Ersoy Mahallesi	532.Sokak	Şerife Ağaçdiken Sokağı

Kaynak: Nevşehir Belediyesi, 2016a.

Aşağıda önce her değişikliğe ilişkin toponimik anlatı, ardından da görselleri verilmiştir:

“Nevşehir Belediyesi, bölücü hain FETÖ/PDY’ci askerlerce geçtiğimiz Cuma akşamı gerçekleştirilen darbe kalkışması sırasında şehadet mertebesine ulaşan şehitlerimizin isimlerini, meydan ve caddelerde yaşatacak. Nevşehir Belediye Başkanı Hasan Ünver yaptığı açıklamada, Nevşehir Belediyesi olarak bu topraklar için canını hiç çekinmeden verebilecek bir vatan sevdasına sahip şehitlerimizin isimlerini ilelebet yaşatmak için bir dizi kararların alınmakta olduğunu ifade etti. Bu kapsamda Yeni Mahalle’deki Türk Telekom Meydanı’nın ismi[nin] ‘Diriliş Meydanı’ olarak değiştirilmesi kararlaştırıldı.” (Nevşehir Belediyesi, 2016c).

Resim(ler) -6: Diriliş Meydanı (ön) ve Diriliş Meydanı (arka)

"15 Temmuz'da bir avuç vatan haininin gerçekleştirmek istediği darbe ayaklanmasına karşı tüm ülke genelinde olduğu gibi Nevşehir'de de demokrasi nöbeti devam ediyor. Bugünkü Demokrasi nöbetinde Belediye Başkanı Ünver, Belediyenin bazı meydan ve caddelerin isim değişikliğini yönündeki çalışmasını Diriliş Meydanını dolduran binlerce Nevşehirliye oylattı. Ünver, darbe kalkışması sırasında şehadet mertebesine ulaşan ve darbe kalkışmasının aziz Türk milleti lehine gerçekleşmesini sağladıktan sonra FETÖ/PDY'ye mensup hainler tarafından şehit edilen Astsubay Kıdemli Başçavuş Ömer Halisdemir'in İl Jandarma Komutanlığı'nın yanında bulunan Pelikan Caddesine, Ürgüplü Özel Hareket Polisi Fevzi Başaran'ın Ürgüp Yolu ve Avanoslu özel hareket polisi Demet Sezen'in isminin Avanos Yolu üzerindeki caddelere verilmesinin kararlaştırıldığını ve bu arada da Kayseri Caddesi'nin isminin Milli İrade Caddesi, Aksaray Caddesi'nin isminin de, Millet Caddesi olarak değiştirilmesini, meydanı dolduran binlerce vatandaşın oylamasına sundu. Oylamada vatandaşlar yapılan bu değişimi oy birliği ile onayladı..." (Nevşehir Belediyesi, 2016c).

Resim(ler) 7. 15 Temmuz'un Resmi Şehitleri

Resim(ler) 8. Millet Caddesi

Milli İrade Caddesi

"Milli İradeye karşı 15 Temmuz 2016 Cuma gecesi bir grup vatan haini alçak tarafından yapılan darbe girişiminde şehadet mertebesine ulaşan iki kahraman şehidimizin daha ismi, Nevşehir'de cadde ve parkta yaşıyor. 15 Temmuz 2016 gecesinde İstanbul'un Fatih ilçesinde, vatan haini Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) mensuplarının darbe girişimini protesto ettiği sırada, hainlerin silahlı saldırısı sonucunda şehit olan Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Mustafa Varank'ın ağabeyi İlhan Varank'ın adı, Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi'nin önündeki caddeye verildi. Boğaz Köprüsü'nde darbe girişimini protesto etmek için bulunduğu sırada darbeci vatan hainlerinin açtığı ateş sonrasında şehit olan reklamcı Erol Olçok'ın ismi de Güzelyurt Mahallesi'nde yapımı tamamlanan parka verildi..." (Nevşehir Belediyesi, 2016d).

Resim(ler) 9. 15 Temmuz'un Sivil Şehitleri

"Nevşehir Belediye Meclisi, 11 mahallede bulunan 20 parka, PKK terör örgütü ile girilen silahlı çatışmada şehadet mertebesine ulaşan askerler ile 15 Temmuz 2016 tarihinde bir avuç hainin gerçekleştirdiği darbeye karşı direndiği sırada şehit olan vatandaşlarımızın isimlerini verdi. Hain saldırı karşısında darbecilere diz çökmeyen kahramanların isimlerinin ölümsüzleştirildiğini belirten Belediye Başkanı Ünver, kentteki cadde ve sokakların isimlerinde değişiklik yapılmaya devam edileceğini kaydetti. Ünver, "Caddelerdeki yeni isim tabelalarının altına da nasıl şehit olduklarını bilgisini içeren levhalar eklendi. Demokrasi kahramanları, şehrimizde ebediyen yaşayacaklar. Şehitliğimizin içindeki mermer levhalara da şehitlerimizin isimlerini ekleyeceğiz." diye konuştu" (Nevşehir Belediyesi, 2016e).

Resim(ler) 10. Terör Şehitlerini Anma Mekânlarından Üçü

Bu arada özel önem verilen iki değişiklik daha gerçekleştirildi:

“Ragıp Üner Mahallesi’ne verilecek yeni isim için Ünver, şöyle konuştu: “Geçmişte bazı darbelerin isimleri yerleşim yerlerine verilmişti. 1960 darbe hükümetinin başkanlarından Ragıp Üner’in adı bir mahallede yaşıyordu. Bu mahallenin de ismi değişecek. Bu ülkede darbe yapmak isteyenler, milletimizi esir alacaklarını sandılar. Bundan sonra millet olarak daha uyanık hareket edeceğiz, bir daha bu tür vatan hainlerine fırsat verecek bir durum oluşmayacak inşallah. Bu hainlerin düşman askeri gibi Meclis’i bombalayacakları, halkımıza mermi yağdıracakları düşünülemezdi. Bu milletin kanı yerde kalmayacaktır.” Ünver, Nevşehir’de darbe ve darbeleri çağrıştıran isimlerin tamamen silinmesi adına, 27 Mayıs 1960 Askeri darbesi sonrasında toplanmış özel yasama meclisinde 6 Ocak 1961-25 Ekim 1961 tarihleri arasında Kurucu Meclis Bakanlar Kurulu Üyeliği ve sonrasında oluşturulan Milli Birlik Komitesi Başkanı Cemal Gürsel başkanlığındaki, Cumhuriyet Senatosu’nda 20 Kasım 1961 – 15 Şubat 1966 arasında üye olarak görev yapan Ragıp Üner’in anısını yaşatmak amacıyla verilen Ragıp Üner Mahallesi’nin isminin 15 Temmuz olarak değiştirilmesi yönündeki teklifin Belediye Meclisinin Ağustos ayındaki toplantısında oy birliği ile kabul edildiğini ifade etti. Ünver, “Belediye Meclisi’mizin değerli üyelerinin oy birliği ile aldığı karar ile bu ülke, bu millet ve bu bayrak için hiç çekinmeden canını veren şehitlerimiz, sadece bu milletin kalbinde değil, bundan sonra parklarda ve caddelerde de yaşayacaktır.” diye konuştu.

“Yeni Mahalle’de bulunan Ragıp Üner Caddesi’nin isminin de İstiklal Caddesi olarak değiştirilmesi Belediye Meclisinin Ağustos ayı toplantısında kararlaştırıldı (Nevşehir Belediyesi, 2016f).

Resim(ler) 11. 15 Temmuz Sonrası Verilen Otobüs Durağı İsimlerinden Üçü

Resim 12. Eski“Ragıp Üner”Caddesi

Resim 13. Üniversite Kampus Meydanı

3.3. Kentsel Mimari Metnin Yeni “Yazarları”: Sermaye ve Din

Peki ya son dönemde inşa edilen mimari yapılar açısından kentsel metne ilişkin ne söylenebilir? Lefebvre (2014) *Mekânın Üretimi*'nde her kurumun kendini mekânsal olarak ifade etmek zorunda olduğunu iddia eder. Bu bağlamda din kurumu kendini kent ortamında cami, külliye, müftülük ve imam hatip okulları dediğimiz binaları kurarak gösterir, kendi mekânını fiziksel olarak üretir. Aynı şekilde ticaret özelinde sermaye kurumu da aynı şeyi AVM'ler örneğinde gösterir. Bu açıdan Nevşehir'de kentsel metnin dönüşümünde iki kuruma dayalı ideoloji ve *büyüklik anlatısının* belirleyici olduğu tespiti yapılabilir: Sermaye ve din. Birincisi AVM'ler, kentsel dönüşüm ve TOKİ alanlarıyla; ikincisi de cami, külliye gibi dini mekânlarla kentsel mimari metne eklenmektedir.

“Neoliberalizmin mekânlarının” öne çıktığı yeni dönemde (Brenner ve Theodore, 2002) hükümet, belediye, tarikatlar ve sermaye ara-

sındaki klientalist bağlar üzerinden işleyen ve kentin inşaat ekonomisi üzerinden toprak değeri en yüksek kamusal alanlarına odaklanan yeni yapıların biçimini belirleyen sermaye ve din kurumlarının her ikisi de rant üzerinden yürümektedir. Nevşehir’de son dönem kentsel yayılmanın üretiminde belirleyici olan, kentin doğusunda, batısında ve ortasında kurulan üç TOKİ yerleşkesi (2000 Evler TOKİ, Mehmet Akif TOKİ ve eski Karayolları İdaresi arsası üzerinde kurulan lüks TOKİ siteleri) haricinde kentsel metnin mimari boyutu hakkında eski kent merkezinin yıkılışına tezat iki tür büyük yeni yapı biçimi öne çıkmıştır. Birincisi, iki tane büyük AVM: Kayseri–Aksaray Yolu üzerinde 2009’da faaliyete başlayan Kapadokya Forum AVM ile inşaatına 2014 yılında başlanan Nissara AVM ve Crowne Plaza Oteli. İlki daha önceki şehirlerarası otobüs terminali arsasına, sonraki ise eski kent merkezinin kalbindeki Devlet Hastanesinin yerine inşa edildi:

“Forum Kapadokya Alışveriş ve Yaşam Merkezi, Kayseri–Aksaray Yolu üzerinde Nevşehir’in en değerli konumlarından birinde yer alıyor. Daha önce otobüs terminali arsası olan alan, sadece bölge halkına değil, turizme de yönelik bir projeye dönüşüyor. Kentin en prestijli ve güçlü çekim merkezlerinden biri oluyor... Hipermarket, sinema salonları, eğlence mekânları, restoranlar, yerel ve uluslararası seçkin markalardan oluşan mağazaları ile bir alışveriş ve yaşam merkezi olarak tasarlandı.” (Forum Kapadokya Açıldı, 2009).

Resim 14. Forum Kapadokya AVM ve Kentsel Metin

“Nissara Alışveriş Merkezi ve Crown Plaza Otel Nevşehir-Niğde-Aksaray ve Kırşehir bölgesinin en büyük alışveriş merkezlerinden biri... [B]ünyesinde yerli-yabancı 85’e yakın markası, 7 salonlu sinema alanları, teraslı kafe ve restoran alanlarının yanı sıra 1.000 oturma kapasiteli yeme-içme alanı, çocuklar için büyük eğlence ve oyun alanları ile alışveriş deneyimini eksiksiz bir hizmet anlayışıyla sunacak... (Nevşehir’de Nissara AVM Açıldı, 2017).

Resim 15. Nissara AVM ve Crowne Plaza Otel ve Kentsel Metin

Kent merkezindeki mimari metne eklenen ikinci tür en büyük yapı ise, son dönemde sıklığı ve görünürlüğü artan dinsel mekânların yanı sıra, kendi ölçeğinde şehir merkezinde Cumhuriyet döneminin ilk yapısı unvanını kazanacak, gelecek yüzyıllara bırakılabilecek en önemli eser olarak sunulan; belediyenin projelendirdiği ve bitiştiğindeki müftülük ve iki imam hatip okulu ile görkemli bir dini kompleks olarak öne çıkmaktadır: Nevşehir Külliyesi. Ayrıca *“Selçuklu ve Osmanlı mimarisinden esinlenen Nevşehir Külliyesi ile birlikte külliye çevresinde 52 bin metrekarelik alanda şehir meydanı da oluşturulacak.”* (Nevşehir Belediyesi, 2017).

Resim 16. Nevşehir Külliyesi ve Arkasında Kentsel Dönüşüm Kurbanı Eski Kent Merkezi

Semiyotik Dönüşümün Politik Semantiği: Yeni Mekân Ve Kimlik Politikası

Sokakların, okulların ve diğer kamusal mekânların (yeniden) isimlendirilmesi tarih, kültür, kimlik, hafıza ve mekân politikası açısından oldukça önemlidir. Mekân isimlendirmeleriyle her ne kadar geçmiş silinmez, geçmişte yaşanmış bitmiş olaylar değiştirilemezse de o geçmişten hangi olayların ve kişiliklerin onurlandırılmayı hak ettiğine ve hangilerinin hak etmediğine ilişkin bir yeniden değerlendirmeyi bera-

berinde getirir. İsimlendirmeler ve yeniden isimlendirmeler kentsel mekânın toplumsal üretiminin yansıdığı sokaklar tarihin kendini mekânsal olarak gösterdiği, sergilediği yerlerdir. Görüldüğü gibi isimlendirmeler kentlerin geçmiş, bugün ve gelecekteki politik yaşamda önemli bir rol oynamaktadır. Mekânın yeniden isimlendirilmesi ve kurulması farklı politik rejimlerin politik ideolojisini, mekânsal otoritesini ve hâkimiyetini, ideolojik ve kültürel hegemonyasını ve sembolik gücünü, iktidarını teyit ettirmek, güçlendirmek ve meşrulaştırmak için uyguladığı stratejilerinden, kentsel mekânsal tahayyülleri ve mekânın kültürel politikasını yeniden biçimlendirmek için kullanageldiği araçlardan birisidir (Rose-Redwood, vd., 2018: 2). Kentsel mekânları yeniden isimlendirme süreci öncelikle kamusal söylem ve politik yönelimler hakkında bize bir şeyler söylemektedir.

Peki, Nevşehir'in kentsel metnindeki bu değişimler neyi gösteriyor ya da nasıl yorumlanabilir? Araştırma sahasından toplanan yukarıdaki veriler çerçevesinde pek çok tespit yapılabilir. Ancak bunların belli başlı birkaç tanesi öne çıkmaktadır. Birincisi, bu değişiklikler mekân siyasetindeki kapsamlı değişimleri yansıtmaktadır (Adanalı, 2015). İkincisi, politik düzendeki, iktidar ilişkilerindeki statükodaki kırılmaların ürettiği ve Bora'nın (2018) bazılarını incelediği yeni hegemonik dilin kilit temalarının isimlendirme pratiğine de yansıdığı görülmektedir. Bu değişimler siyasal iktidarın kapsamlı bir karşı kültürel hegemonya teşebbüsünün bir parçasıdır. Sadece Nevşehir'le sınırlı olmayıp 15 Temmuz sonrası organize bir yeniden isimlendirme kampanyasının tüm kentlere yansımalarının sadece bir kısmı. Üçüncüsü, isimlendirme egemen sosyopolitik rejimin hedeflerine hizmet eden tarihsel spesifik anlatıların kent mekânına işlenmesine yaradığını göstermektedir. Dördüncüsü, yeniden isimlendirmeler mevcut toplumsal düzenin ve rejimin hâkimiyetini, geçmişe ilişkin belli politik görüşleri kodlama, doğallaştırma, meşrulaştırma ve güçlendirme işlevi görmektedir. Beşincisi, kentin semiyotik düzeni içerisindeki mekân isim değişikliklerinin ardında geniş politik kararlar ve kimlik kurma çalışmasının olduğu sezilmekte ve isimlendirme yeni bir mekân ve kimlik politikası aracı olarak mevcut iktidarın egemenlik taleplerini mekâna yazma saikinin ve iddiasının çok güçlü olduğunu göstermektedir. Altıncısı, isimlendirmede temel zaman boyutu olarak seçilmiş yakın ve uzak geçmişin

yeniden yorumlanarak toplumsal ve politik aidiyet ve dışlama sınırlarını mekânsallaştıran mekânsal temsile meşruiyet katma ve milliyetçi, devletçi, popülist ve yer yer ümmetçi söylemi güçlendirecek isimler tercih edildiği görülmektedir. Yükselen otoriter popülizm, milliyetçilik ve militarizmin bir yansıması olarak kentsel mekâna hamasi bir milliyetçilik dalgasını yükseltme işlevine sokulmuş maneviyatçı, mukaddesatçı yeni bir millet inşası söylemi giydirilmektedir. Kent metninin yeniden yazılması millet inşasının mekânsal bir stratejisi olarak kullanılmaktadır. Spesifik kimlik normlarını dayatma iktidarına sahip bir grubun sembolik üretimi ele geçirmesinin bir sonucu olarak mekân isimleri ve taşıdıkları anlamlar-değerler üzerinden kentsel mekâna ve toplumsal hafızaya dinsel bir kimlik kodlanmaktadır.

Mekânın tarihselleştirilmesi ve tarihin mekânsallaştırılmasının temel araçlarından bir işlevine sokulan yeniden isimlendirmelerle devlet, millet, milli kimlik, iktidar ve otoriteye ilişkin yeni bir tarih versiyonu kentsel mekândaki kamusal alanlara yazılmaktadır. (Yeni) rejimin resmi temsillerini getirmekte, (yeni) resmi ideolojinin kentsel mekâna kodlanmasını sağlamaktadır. Yeniden isimlendirme tarihin, kamusal mekânın kontrolünün kimde olduğuna, kentsel metni yeniden yazma ya da revizyon iktidarının kime geçtiğine işaret ederek etkisini gündelik yaşamda, dilde ve mekânda göstermektedir. Azaryahu'nun (2009: 59-60) belirttiği gibi geçmişin yeniden isimlendirilmesi semiyotik açıdan belli ve güçlü bir mesaj vermektedir: Yeni rejimin ideolojisinin toplumun sembolik üstyapısını kontrol etme gücünü, kararlılığını ve özgüvenini, toplumda iktidar ilişkilerinin radikal bir şekilde değiştiğini, ideolojik bir yeniden yönelimin, politik rejim değişikliğinin gerçekleştiğini ya da gerçekleşmekte olduğunu göstermektedir. Toponimik iktidarın belli bir grubun, politik ve ekonomik yönetici bir kliğin elinde yoğunlaşmasının yansımaları okunmaktadır.

Kent mekânında geçmişe şimdiyle eş zamanlı olarak bir arada var olma fırsatı veren (Şakaja ve Stanić, 2018: 150) isimlendirme pratiği, kent metninin politikleştirilmesinin temel zaman boyutunun seçilmiş yakın ve uzak geçmiş olduğunu gösteren bulgulara göre kentsel hafızanın semiyotik (yeniden) kurulumunun yansıdığı kentsel metindeki dönüşümler üç temel eksen ve dört ana tema etrafında gerçekleşmektedir: Türk-İslam Sentezci, Yeni Osmanlıcı ideolojik yönelim, 15

Temmuz Darbe Girişimi ve neoliberal ve muhafazakâr anıtsal mimari ile vatanseverlik, kahramanlık ve şehitlik, diriliş ve otoriter popülizm. Amacı sadece söylem düzeyinde sembol şahsiyetlerin isimlerini ve hatırasını yâd etmek, rahmetle anmak, minnet ve vefa borcunun ödemek, belli bir ismin yaşatılması konusunda üzerlerine düşen görevi yerine getirmek, kahramanların isimlerini ilelebet yaşatmak olmayan isimlendirmelerde temel motivasyonlardan biri resmi bir yeni politik kimlik ve hafıza kurmak, vatansever bir söylemi ve duyguları yaymak ve milliyetçi-muhafazakâr ve İslamcı bir “tarih şuuru” gelecek nesillere aktarmak. Yerli ve milli, yeni bir millet ve devlet inşasına yönelik “büyük anlatının” bir yansıması. Gündelik yaşamın bir parçası olarak yaşanan mekânlar üzerinden dünya görüşünü kodlama, mevcut sakinlerin ve gelecek kuşakların dünya görüşünü biçimlendirmek ve tarihe ilişkin konjonktürel resmi söylemin gündelik yaşam pratiklerine içkin kültürel deneyime sokulması amaçlanmaktadır. Yukarıda verilen tüm fotoğraflardan ve Tablo-1’deki eski ve yeni sokak isimlerinden çıkarılabileceği gibi muhafazakâr-milliyetçimukaddesatçı bir tahayyülün önceki dönemlere kıyasla daha güçlü bir biçimde görece “nötr” kent metnine sokulduğu görülmektedir.

Yeniden isimlendirmelerde Tokdoğan’ın (2018) alternatif bir kimlik anlatısı olarak ele aldığı Yeni Osmanlıcı milli bir mekân ihyası söylemi işlenmekte ve bu etkili bir politik propaganda ve promosyon aracı olarak tasarlanmakta ve kullanılmaktadır. Ancak belirleyen, temsil, mesaj, içerik ve toplumsal cinsiyet gibi unsurlar açısından isimlendirme süreci tamamen bir erkek egemen isimlendirme stratejisine yaslanmaktadır. Örneğin, Zübeyde Hanım Caddesi, Nene Hatun Lisesi ve Tablo-1’de görülen Şehit Polis Demet Sezen Caddesi ve Şerife Ağaçdiken Sokağı gibi dört istisna dışında kadın isimlerinin kent metninde kendine yer bulamadığı görülmektedir. Erkek egemenliği özellikle yeni TOKİ alanlarında patriarkal emperyal Osmanlı tahayyülünün birebir üretilmesinde kendini göstermekte ve padişahlardan ibaret bu Osmanlı tahayyülünde toplumun ve kadının adı okunmamaktadır. Mahalle, kavşak ve cadde isimlerinde civardaki kentlerde yaygın olan Selçuklu izlerine hiç rastlanmazken Osmanlı nostaljisi yansıtılmakta, özellikle Osmanlının kuruluş ve yükselme, klasik dönemi yüceltilmektedir: Fa-

tiş ve Yavuz isimlerine hem sık rastlanmakta hem de görünürlüğü yüksek mekânlarla yerleştirilmektedir.

Yukarıdaki Tablo-1'den bölüm 3.2'deki fotoğraflar ve fotoğraflara ilişkin anlatılardan görüleceği gibi ikinci en yaygın tema ülkenin terör ve darbe gündemine denk düşen yeni "anma mekânlarında" kendini gösteren vatanseverlik, kahramanlık ve şehitlik teması. Kent metnine öncelikle yeni bir şehitlik semantiğinin kodlandığı görülmektedir: "*Vatan ve milli irade şehitliği.*" Değirmencioğlu ve diğerlerinin (2016) ülke ölçeğinde farklı versiyonlarıyla incelediği şehitlik miti hem terör hem de "15 Temmuz Destanı" anlatısıyla bağlantılı olarak yeni anma mekânlarında Yeni Osmanlıcı anlatının ruhuna da uygun bir mit yaratımı aracı olarak İslamcı tonuyla kenti kuşatmaktadır. Daha önceki değişikliklerden çok azı kentin terör şehitlerinin isimleriyle ilgiliyken, 15 Temmuz Darbe Girişiminin "*şehadet mertebesi, vatan evlatları ve vatan sevdası*" söylemleriyle yeniden isimlendirmenin kapsamını yükselttiği görülmektedir: "*...bu ülke, bu millet ve bu bayrak için hiç çekinmeden canını veren şehitlerimiz, sadece bu milletin kalbinde değil, bundan sonra parklarda ve caddelerde de yaşayacaktır.*" Öte yandan, yeni anma mekânları, yeni rejim organizatörlerinin eski rejimin kahramanlarının kamusal mekânı işgal etmeye devam hakkının olup olmadığına karar verdiği bir süreç olarak görülebileceği açık bir örneği teşkil etmektedir. Darbe girişimi esnasında hayatını kaybeden kişiler "*demokrasi kahramanlarını ebediyen yaşatmakla*" onurlandırılırken; "*27 Mayıs 1960 darbesini ve darbecilerini çağrıştıran*" bir kişinin ismi (Ragıp Üner) "*Geçmiş darbelerin izleri de bu şehirden silinecek*" söylemiyle ve vatan hainliği ithamıyla bir mahalle ve caddeden silinerek özellikle onursuzlandırılmıştır. Bu açıdan, yeniden isimlendirme sürecinin kent mekânı üzerinde ikili bir etki yaptığı görülmektedir: Bir yandan hatırlanan, en azından aleni bir örnekte eski rejimi temsil eden istenmeyen kişi ve sembollerin isimlerini silerek olay, kişi ya da yerlerin unutturulmasında kendini gösteren hafızanın aşağılanması (*damnatio memoriae*) diğer yandan ise yeni rejimi ve onun tarih vizyonunu temsil eden makbul kahraman ve olaylar için yeni anma mekânlarının kurularak yüceltilmesi (Azaryahu, 2018: 56-57). İsimlendirme pratikleri kendi temsiline uymayan kişi ve değerleri ötekileştirme işlevine sokulmaktadır. "*Bizim değerlerimiz*", "*bizim geç-*

mişimiz”, “bizim mekânlarımız”; “onların geçmişi” ve “onların mekânları” arasında sınır çizmektedir.

Üçüncü öne çıkan tema seçilmiş yakın ve uzak geçmişin kodlandığı, distopik “Eski Türkiye” ile ütopyik “Yeni Türkiye” ayrımının sınırını çizen, meydan, durak (Resim 6 ve 11) ve özellikle okul isimlerine sıklıkla yansıyan ve “15 Temmuz Destanı” söylemiyle perçinlenen *diriliş* teması. Politik düzendeki kaymalar “bilinen geçmişin” yeniden düzenlenmesini ürettiğinden isimlendirmeler kentsel mekâna ve gündelik yaşam pratiklerine yeni bir gündem getirmektedir. Siyasal iktidarın geçmişin belli döneminin kodlarını silme ve belli döneminin kodlarını öne çıkarma söyleminin bir yansıması olarak yeniden isimlendirmede belli bir dönemin dışlanması öne çıkmaktadır: Kemalist Cumhuriyet dönemi. Siyasal İslamcılıkta Osmanlı’nın yeniden ihyası özleminin bir nükesedişi, Yeni Osmanlıcı tarihsel anakronizmle siyasal iktidarın Cumhuriyetle kesintiye uğradığına inandığı kadim bir mücadelenin, mukaddes bir davanın yeniden başlatılması söylemi örtük bir şekilde metne işlenmektedir. Anais Marin’in (2018: 145) vurguladığı gibi “Yeniden isimlendirmelerin tarihinde tekrarlanan mantık daha parlak bir gelecek inşa etmek üzere eskiye muhalefet ve tasfiyedir: Politik değişikliğin kurucu bir unsuru olarak her yeni rejim yeni hakikatleri ilan ederek zamanda ve mekânda biz/öteki ikilikleri arasında sınır çizer. Her mekân isimlendirme bu yüzden katl ve diriliş alegorilerini seferber eder.” Dolayısıyla son dönemin meşhur “yerli ve milli” politik söylemi yeni kimliği sadece kendine biçtiği “olumlu” niteliklerle değil, diğerlerine atfettiği “olumsuz” özelliklerle de tanımlamaya girişmektedir. Kendi ideolojisinin ve kimliğinin meşruiyetini ve öncekinin gayrimeşruluğunu ve nihayetini ilan eden *diriliş* söylemi üzerinden kolektif hafızayı dönüştürmeye, mekân isimleri ve taşıdıkları anlamlar üzerinden kentsel ve toplumsal hafızaya yeni bir kimlik kodlamaya çabalarken, söylemsel olarak daha milli ve daha dini bir kimliğin üretilmeye çalışıldığı okunmaktadır: Mukaddesatçı bir dava söylemi etrafında “*şanlı geçmiş*” diriltme, İslamcı tonuyla milletin kimliğini yeniden kurma, özüne dönme yönünde büyük bir politik ve toplumsal dönüşüm gerçekleştirme iddiasının mekâna kodlanması.

Dördüncü ana tema ise Gürpınar’ın (2017) Türk düşününde izini sürdüğü hamaset yüklü milli irade ve millet (Resim-8) söylemleriyle

beslenen milliyetçi-muhafazakâr otoriter popülizm: “Şanlı Türk Milleti, aziz Türk Milleti, İstiklal, milletin birlik ve beraberliği, milli idareye karşı darbe...” Kısaca son dönemde mekânsal toponimik stratejide ağırlıklı olarak milliyetçi ve İslamcı söylemleri ve gündemleri teşvik eden daha otoriter bir tutumun öne çıktığı, rejim değişikliğine ilişkin büyük anlatının manivelası olarak kullanılan 15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra da bunun katmerlendiği gözlemlenmektedir.

Yukarıda vurgulandığı gibi isimler mekândaki basit varlıklar değil, daha çok mekânın kurucu bir ögesidir. Mekân isimleri insanların mekâna anlam atfetme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak kentsel mekânlara isim verilmesi ya da yeniden isimlendirilmesi hikâyenin sadece yarısıdır. İsimlerin verilmesi kadar kentsel mekân içerisinde nerelere verildikleri de o ölçüde önemlidir. Verilen ismin sadece varlığı değil, görünürlüğü ve etkisinin zamansal ve coğrafi ölçeği de bir o kadar önemlidir (Alderman, 2003). İsimleri değiştirilen mekânların mahalle, cadde, sokak, meydan, parklar, duraklar ve okullar olduğu; yeniden isimlendirmede hem kentsel konum hem de mekânsal konum açısından özellikle ana cadde kenarları, şehirlerarası yol güzergâhları, kavşaklar, çocuk parkları ve otobüs durakları gibi kentin gündelik olarak sık deneyimlenen stratejik noktalarının tercih edildiği görülmektedir. Kampüs, okul ve çocuk parkları üzerinden özellikle üniversite ve orta öğretim gençliği ile küçük çocukların hedeflendiği okunmaktadır. Bu açıdan mekân isimlendirmelerinin daima geleceğe yönelik bir boyutunun bulunduğu (Palonen, 2018: 38), stratejik hedefin şehitlik ve vatanseverlik aşılınmış yeni nesiller üretmek olduğu ve bunun da çocukluk ve gençlik mekânlarında kendini gösterdiği çok belirgin bir şekilde fark edilmektedir. Ayrıca değişikliklerin konumları açısından isimlendirme pratiğinin, kentin kendini dışarıya teşhir saikiyle, kent sakinlerinin yanı sıra ziyaretçileri ve misafirleri de hedeflediği sezilmektedir: Yukarıdaki cadde isim değişikliklerinin hepsinin ya çevre yolu kenarında ya da üzerinde yapıldığı görülmektedir.

Aynı şekilde, son dönemde şehirlerarası otobüs terminali ve devlet hastanesi gibi müşterek alanları ele geçirerek toplumu dışlayan, kentte inşa edilen küreselleşmenin sembolleri, ticaretin ve eğlencenin yeni mekânları Resim-14 ve 15’te görülen Nissara ve Kapadokya gibi ka-

dim isimlerin verildiği, görünür cephelerine yayılan dev reklam panolarıyla kent metnine yeni değerleri kodlayan ve teşhir eden büyük ticari yapılardan, kentsel mimari metnin dönüşümünde iki radikal belirleyen öne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, tüketim ve piyasanın istila gücünü yansıtan özel ticari mekânların öne çıkması, kent politikalarının neoliberalleştirilmesinin, kamusal mekânları sadece finansal sınıfa ekonomik faydalar sağlayacak şekilde özelleştirmenin ve ticarileştirmenin bir sonucu olarak kent mekânına ve kültürüne yansıyan piyasa ve imaj odaklı yeni değerler: Kent merkezindeki geleneksel kamusal alanları işgal eden, teoride herkes için erişilebilir olma iddiasında olan, ama toplumun yoksul kesimlerini kentten dışlayan, trafik yoğunluğu, otopark, hava kirliliği, stres ve zaman kaybı gibi sorunları katmerleyen dev cüsseli alışveriş merkezlerinde, kent sakinlerinin yaşam kalitesinden ziyade para, kâr ve ticarete öncelik verilen kentsel dönüşüm ve yayılma alanlarında kendini gösteren sermaye birikimi, erkek egemenliği, özelleştirme ve özel mülkiyet, güvenlikleştirme, küresel markalar, lüks, gösteriş ve tüketim kültürü gibi neoliberal değerlerin kent metnine damgasını vurduğu eski kentsel kamusal mekânları yok eden ve yeni (özel) mekânlar yaratan kentsel dönüşüm pratikleri ve büyük ticari alanlar.

Kentsel mimari metnin dönüşümündeki ikinci radikal belirleyen ise siyasal iktidarın "*bizim değerlerimiz*" dediği ve tüm sosyal yaşamı camiler özelinde din ve ona içkin değerler etrafında yeniden kurgulama fikriyatının bir yansıması olarak Resim-16'daki Nevşehir Külliyesi örneğinde kent merkezinin eksenini kaydırarak sakinler için yeni merkez haline getirilmeye çalışılan dini yapılarla mekânın dinselleştirilmesidir. Yeni röper noktaları oluşturarak kentsel sosyal yaşamı para ve din üzerinden yeniden örgütlemeye dönük iki yapılaşma biçimi de mekânın sembolik anlamını radikal bir biçimde dönüştürmektedir. Öte yandan aynı dönemde kentlinin sanatsal metnine ciddi bir katkı yapılmadığı gibi sanatsal nitelik taşıyan soyut ve somut kültür mirası değerlerinin, özellikle tescilli yapıların başarısız kentsel dönüşüm girişimiyle yok edildiği gözlenmektedir.

Peki, resmi bir politik kimlik yaratma ve aktarma stratejisine içkin dışlama politikası aracı olarak kullanılan isimlendirme dayatılıyor ama kabul ediliyor mu? Katılımlı gözlem ve enformel sohbetlerden çıkardı-

ğımız kadarıyla, en azından tamamen değil. Örnek olayımızda “kentsel mekânın üretimine katılma hakkı”, “isimlendirme hakkı” ile “kent hakkı” kavramlarının sembolik boyutta çatıştığını görüyoruz. Yeniden isimlendirme pratikleri gündelik kent yaşamında kent sakinleri tarafından tümüyle benimsenmiyor, otoriter, ideolojik ve hassas içeriğinden dolayı itiraz da edilemiyor. Kişisel rahatsızlıklar yaratıyor, ama bunun alenen toponimik direnişe dönüşmediği gözlemleniyor.

Sonuç

Kültürel ve politik semboller oluşturuldukları zamanlarda ve mekânlardaki toplumsal, politik ve ekonomik koşulların yeniden üretiminde önemli bir rol oynar ve sonraki yıllar ve belki de on yıllarda iktidar sistemlerinin yeniden üretiminde önemli bir etkiye sahiptir. Bu yüzden kentsel metne yansıyan hiçbir şey anlamsız ve nedensiz değildir. Bu anlamda kentsel mekânın yeniden isimlendirilmesi köklü politik değişimlere eşlik eden en tanıdık politik eylemlerden ve ritüellerden biridir. Kentsel bağlamda isimlendirme, politika ve mekân arasındaki kesişimlere, karşılıklı ilişkilere, son dönemdeki isimlendirme politikasına ilişkin bazı değerlendirmeler yapmayı amaçlayan bu çalışma, kentsel semiyotik değişikliklerin politik rejim değişiklikleri bağlamına oturtulabileceğini ve kamusal mekânların isimlendirilmesinin daima politik bir eylem olduğunu; isimlerin seçiminin değişen iktidar ilişkilerinin ideolojik ajanda, politik çıkarları ve öncelikleri tarafından belirlenen politik bir prosedür olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma, Nevşehir kent metninin değişen politik semantiğinden eleştirel toponimik literatürle uyumlu bulgular elde etmiştir: Öncelikle bu makaledeki analiz, kamusal mekân isimlerinin iktidar ilişkilerine son derece duyarlı olduğunu göstermektedir. Mekân isimlendirmeleri, toplumun sosyal ve politik dönüşümlerinin en görünür işaretlerinden birini oluşturmakta ve değişen ideolojik yönelimlere işaret etmektedir. Kamusal alanların yeniden isimlendirilmesi kentsel mekânın maddi ve sembolik inşasında önemli bir rol oynamakta ve genellikle politik rejimlerin otoritesini, ideolojik hegemonyasını kurma ve sembolik gücünü meşrulaştırma stratejisi olarak kullanılmak-

tadır. Dil ve mekân üzerinden hegemonya kurmaya dönük gizli bir kültür stratejisi olarak ilk ve kapsamlı değişikliklerin genellikle resmi olarak onaylanmış bir tarihsel hafıza anlatısını kentsel mekânlara işlediğini açığa vurmaktadır. İktidarın bir ifadesi olarak genellikle kapsamlı yeniden isimlendirmelerin radikal politik değişim, ideolojik kayma ya da sosyopolitik düzendeki kırılmalar esnasında ortaya çıktığını ele vermektedir. Yine kentsel metnin, geçmişin nasıl hatırlanacağına ve geleceğe nasıl aktarılacağına karar verme iktidarının bir ürünü olduğunu, politik iktidar değişikliğine bağlı olarak yeni bir tarih yazma, kimlik kurma ve kültürel-mekânsal hegemonya inşa çabasından kaynaklandığını göstermektedir. İsimlendirmelerin politik tercihleri yansıttığını ve yeni rejimin yeni bir tarih yazımına ihtiyaç duyduğunda yaygın bir uygulama olarak ortaya çıktığını ve yeni politik düzenin kendi mekânını yaratmaya yönelik politik iradesini sergilediğini ortaya koymaktadır. Yeniden isimlendirmeye özellikle müsait politik değişim zamanlarında teşebbüs edildiğini ve genellikle yeni politik rejim iddiasının ilk eylemlerinden birinin fiziksel çevrenin yeniden isimlendirilmesi olduğunu; mekân isimlendirmelerinin sadece idari kontrolü ifade etmediğini aynı zamanda ideolojik ve politik gündemi de kentsel mekâna kazıdığını göstermektedir. Geniş ölçekli anma mekânlarının oluşturulmasının ve tarihsel anlatının yeniden yazılmasının yakın geçmiş politik tarihte yeni bir dönemin başladığını gösterdiğini; revizyonist müdahalelerin rejim değişikliği iddiasını ve çabalarını kentsel mekânın diline ve gündelik yaşam pratiklerine soktuğunu; yeniden isimlendirmelerin politik ve ideolojik değerlerin ve geçmişin yorumunun meşrulaştırılmasına hizmet ettiğini; genellikle geniş ölçekli yeniden isimlendirmelerinin birincil amacının yeni rejimin tarih ve kimlik vizyonu ile uyumlu ideolojik bir mekân yaratmak olduğunu; fakat kentsel mekânlarda kimlerin ve hangi olayların onurlandırılmayı hak ettiğine ya da hak etmediğine karar verme iktidarını yansıtan geçmişin yeniden isimlendirilmesinin aynı zamanda tarih ve kamusal mekân üzerinde politik kontrolün kurulması amacını güttüğünü, politik ve ideolojik teşvikler ile kısıtlar içerdiğini göstermektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgular Nevşehir'deki mahalle, meydan, park, kavşak, cadde, sokak, hatta otobüs durağı isimlerinin insanlara

ve mekânlara sembolik kimlik sağlamak üzere yeniden üretildiğini, kentsel kimliğin verili bir şey olmadığını, iktidar ilişkilerine içkin bir kültürel ve sembolik yeniden üretim süreci üzerinden ideolojik olarak dönüştürüldüğünü göstermektedir. Kentsel mekânlarda belli isimlerin ve işaretlerin görünürlüğü belli grupların kentin kamusal mekânlarında politik olarak nasıl ve ne ölçüde temsil edildiğini ele vermektedir. Yine son dönemdeki merkezi ve yerel iktidar çakışmasından ivmelenen kamusal mekân isimlendirmelerinin kentteki görsel düzeni değiştiren belli temsil pratiklerinin kültürel hegemonyasının yansıtan, resmi bir politik kimlik inşa etme, yeni bir mekân ve yeni bir toplumsal hafıza oluşturma ve oluşturulan hafızayı canlı tutmaya yönelik bir mekân politikası aracı olarak tasarlandığını açığa vurmaktadır. Yeniden isimlendirmelerin arkasındaki temel saiklerin de milliyetçi ve devletçi ideolojilerin kutsanması ve yüceltilmesi, yeni kimliklerin inşası ve değerlerin kentsel mekâna kodlanması ile metalaştırılmış neoliberal mekânların inşa edilmesi olarak öne çıktığını göstermektedir.

Kentin semiyotik düzeni içerisindeki mekân isim değişikliklerinin ardında geniş politik kararlarla siyasal iktidarın vizyonuna uygun yeni bir kolektif kimlik kurma ve tarihsel hafıza inşa çalışmasının yattığı okunmaktadır. Geçmişin, bugünün ve geleceğin toplumsal hafızasının biçimlendirilmesi, unutturma ve hatırlatma işlevleriyle geçmişin ve özellikle geleceğin farklı bir biçimde inşa edilme saiki okunmaktadır. Seçilmiş uzak ve yakın geçmişteki olayları ve kişileri mekâna ve gündelik hayata sokarak kültürel hegemonya iddiasındaki bir anlatıyı aşılamanın, kent sakinlerinin gündelik hayatına sokmanın ve yine iktidarın “*milletin değerleri*” olarak işaretlediği şeyleri toplumsallaştırmaya yönelik yeni mekân siyasetinin ve yeni rejim iddiasının meşruiyetini inşa etmenin stratejik bir aracı. Kentle ilgisi olmayan, kentin özgün mekânsal, tarihi, kültürel ve coğrafi özelliklerini dikkate almayan ve kente tamamen hamasi bir siyasal üst kimlik giydiren, gelenekçi seçkinlerin milli ve manevi değer olarak gördüğü şeylerin teşhir sahnesine dönüştürülmüş bir kent metni üretilmektedir. Kentsel metnin Türk-İslam Sentezci politik ideoloji istikametinde dönüşümü, Yeni Osmanlıcı, İslamcı bir tarihin ve kimliğin yeniden canlandırılması gayretinin ve pan-İslamist milliyetçiliğin zihin dünyasının kentsel mekâna yansımaları okunmaktadır. “Yeni Türkiye” söylemiyle merkezi rejim dönüştürülürken, Yeni Osmanlıcı

anlatının sembolik mekânı olarak kurgulanan kentsel metnin de değiştirilmekte olduğu, dinsel bir kolektif “millet” kimliğinin kent mekânına, yazılı ve yapılmış metnine damgasını vurduğu görülmektedir. “Yaşamı değiştirmek için mekânı değiştirmek gerekir.” düsturuyla hareket eden ve kentsel mekânı politik mevzi olarak kurgulayan siyasal iktidarın kentsel metni de aynı kurgu etrafında biçimlendirmeye çalıştığı okunmaktadır. Siyasal iktidarın inşa etmeye çabaladığı merkezinde dinin yer aldığı kolektif kimliğin ve bu kolektif kimliği oluşturan “bizim değerlerimiz” olarak kodladığı şeylerin de tamamen politik olduğu sonucu çıkmaktadır.

Araştırma, iktidar yüklü diğer toplumsal pratikler ve süreçler gibi kentsel isimlendirme pratiklerinin de az sayıda karar alıcının, partizanlığın ve yerel üst aktörlerin toplum, tarih, kimlik ve bellek vizyonlarının güdümünde gerçekleşen hamasi bir söylemle beslenen otoriter bir uygulama olarak işlediğini göstermektedir. Çalışma, ayrıca, Nevşehir’de kentsel metne damgasını vuran ve kenti kentle ilgisi olmayan siyasal sembollerle politik bir mezarlığa dönüştüren onomastik değişikliklerin aşırılığını da ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, isimlendirme mekânlarının birer kamusal alan olduğu ve bu alanlara birer isim verilecekse, buna yerelde mekânı doğrudan kullanan kentlinin müşterek karar vermesi gerektiği düşüncesiyle, karşıtlık yaratabilecek politik semboller ve siyasal isimler yerine, kentlinin ortak onayından geçmiş, kent karakterini çağrıştıran, ona atıfta bulunan ve ortak hafızasını koruyan isimler verilmesi, isimlendirme uygulamasının da daha katılımcı demokratik kanallar üzerinden yapılması gerektiği sonucu çıkarılabilir. Ayrıca isimlendirmelerin anayasal mahalli bir müşterek ihtiyaç ve bir kamu hizmeti olarak düşünülmesi halinde, toplumun en azından bir kesimini dışlayan, ötekileştiren, kenti simgesel üstünlük gösterisinin sahnesine dönüştüren politik sembollerinin kamusal mekâna kodlanmasının ve bunun genel kamu yararı olarak sunulmasının kent kimliğinin inşası ve kabulü konusunda sorunlar yaratmasının ihtimal dâhilinde olduğu belirtilmelidir.

Extended Abstract

The Spatial Semiotics and Political Semantics of the Urban Text Changes: The Case of Public Space (Re)namings in Nevşehir

*

Nejdet Özberk

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

Urban place names are socially produced in particular sociopolitical contexts and sensitive to changes in the political order. This article investigates the interrelations of naming, politics and the place in the urban context and discusses the political aspects of place (re)namings in Turkey from the perspectives of urban semiotics, political semantics and critical urban toponymy. The semiotic analysis of the city offers new insights into the politics of place naming. Place renamings constitute one of the most visible signs of the social and political reconfigurations of the society and unfolds during the periods of radical political change, political shifts or major political transformations of the sociopolitical order. The renaming of places and other public spaces plays a critical role in the remaking of symbolic and material urban landscape and political regimes usually employs place naming as a strategy to legitimize spatial assertions of sovereign authority, ideological hegemony and symbolic power. Toponymic changes usually serves to inscribe an officially approved narrative of historical memory into the urban spaces and indicate broader ideological reorientations in society.

This research confirms much of the findings of the critical scholarship on the politics of placenaming that focuses on the use of toponymic inscription as a spatial strategy for promoting nationalistic histories and agendas. In the case study, toponymic changes in Nevşehir is manifested in three ways: resurrection of Turkish-Islam synthesis, proliferation of commemorative spaces and commercial and religious transformation of architectural text. With the partisan acts of street naming and a consciously provocative rhetoric for introducing controversial,

symbolic figures of the Turkish far right, since 2010 overtly political and ideologically charged names were given and the toponymic landscape radically altered. This shift in naming policy can be attributed to general regime change and demands of the incoming political regime.

While Turkey has been going through a massive ideological transformation for over a decade, the failed coup d'état of July 15, 2016 is considered as the symbolic turn that started a new process. After the failed coup attempt a comprehensive new wave of street renaming, and mass encoding of the city with prevailing ideological values of the Turk-Islam synthesis have relapsed and memories of the coup attempt inscribed into the the cityscapes and created new commemorative spaces. The new regime, with a value laden and inherently political approach, sought to create and impose its new hegemonic narrative of national history. The coup attempt produced political heroes and street names canonized certain selected and excluded past. As for the relationships between urban spaces, political identities and public memory this wave of renaming produced exclusionary and gendered spaces and spatial injustices. Also the political power used naming practices to naturalize and legitimize its authority. In the aftermath of the attempted military coup of July 15, the ruling political party saw an enormous symbolic value in the street renaming as a potential instrument and attempted to reorder the sociopolitical space with a renaming campaign throughout the city. With an official commemorative renaming campaign an authorized version of recent history inscribed into the cityscape in favour of current regime. Stories of 15 July codified into city text and especially a neighbourhood, avenues, squares, parks and even bus stops names changed and dedicated to 15 July heroes. Two civilian political figures honored by a park and avenue dedication. Each of the twenty terror martyrs, security officials commemorated with a park name. Ragıp Üner Neighbourhood, and Street were dishonored and replaced by 15 July Neighbourhood and İstiklal Street. The ongoing efforts to obliterate the past and rewrite the city-text as a spatial strategy fits into the recent native (yerli) and nationalistic (milli) notions and state building discourse with Islamist and nationalistic connotations. Majoritarian and authoritarian tendencies of emerging new regime not only ignored the acceptability of new names, but also encoded a gendered, more masculinist his-

tory into the city text. As for the architectural text, two new neoliberal commercial spaces, Kapadokya Forum Shopping Center and Nissara Shopping Center were created and a huge religious complex, the Nevşehir Külliyesi added into the architectural text of the city, with new commercial and religious signs.

In sum, reflecting the ideological agenda and priorities of the changing regime, with the spatial codification of values and inscription of a more Islamic neo-Ottomanist nationalistic ideology, the new powerholders reorganized semiotic space and radically transformed the city text. The new regime of (re)naming tended to glorify a particular historical, political and ideological narrative. And a more sacrosanct, religious conservative rather than previous secular nationalism carved in to the urban space.

Kaynakça

- Adanalı, Y. A. (2015). AKP döneminde şehirler, kentsel dönüşüm ve mimari: Mekânsallaşan iktidar, iktisat ve itirazlar. Kemal İnal, Ulaş B. Gezgin, Nuray Sancar (der.), *Marka, takva, tuğra: AKP döneminde kültür kitabı*. İstanbul: Evrensel.
- Alderman, D. H. (2003). Street names and the scaling of memory: the politics of commemorating Martin Luther King, Jr. within the African American community. *Area*, 35(2), s. 163–173.
- Anderson, B. (1983). *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.
- Azaryahu, M. (1996). The power of commemorative street names. *Environment and Planning D: Society and Space*, 14 (3), s. 311-330.
- Azaryahu, M. (2009). Naming the past: the significance of commemorative street names. Lawrence D. Berg ve Jani Vuolteenaho (der.), *Critical toponymies: the contested politics of place naming*, (ss. 53-70), Aldershot and Burlington: Ashgate.
- Azaryahu, M. (2011). The critical turn and beyond: the case of commemorative street naming. *ACME: An International E-Journal for Critical Geographies*, 10 (1): 28–33.
- Azaryahu, M. (2018). Revisiting East Berlin and Haifa: A comparative perspective on renaming the past. Rose-Redwood, R., Alderman, D., ve Azaryahu, M., (der.). *The Political Life of Urban Streetscapes: Naming, Politics, and Place*. (ss. 56-73), New York: Routledge.
- Berg, L. D. ve J. Vuolteenaho (2009). *Critical Toponymies: the contested politics of place naming*. Aldershot and Burlington: Ashgate.
- Bora, T. (2018). *Zamanın kelimeleri: Yeni Türkiye'nin siyasî dili*. İstanbul: İletişim.
- Brenner, N. ve N. Theodore (2002) *Spaces of neoliberalism: urban restructuring in North America and Western Europe*. London: Blackwell.

- de Certeau, M. (2002). *The practice of everyday life*. Los Angeles: University of California Press.
- De Landtsheer, C. (1998). Introduction to the study of political discourse. O. Feldman ve C. De Landtsheer (der.) *Politically speaking*. (ss. 1-18), Westport: Praeger.
- Değirmencioğlu, S.M. (2016). "Öl dediler öldüm": *Türkiye’de şehitlik mitleri*. İstanbul: İletişim.
- Erdentuğ, A. ve B. Burçak (1998). Political tuning in Ankara, a Capital, as reflected in its urban symbols and images” *International Journal of Urban and Regional Research*, 22, (4) s. 589-601.
- “Forum Kapadokya Açıldı” (2009) <https://www.perakende.org/forum-kapadokya-acildi-1259654864h.html> (Yayınlanma tarihi: 01 Aralık 2009) (Erişim tarihi: 28 Kasım 2017)
- Foucault, M. (2002). *The order of things: an archaeology of the human sciences*. London: Routledge.
- Gottdiener, M. ve R. Hutchison (2010). *The new urban sociology*. Fourth Edition, Cambridge, MA: Westview.
- Günel, V.(2012). Batman’da cadde adlandırılmaları: Toplumsal bellek oluşturma ve şehirselleşme mekânı hâkim olma çabaları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 25, s.171-197.
- Gürpınar, D. (2017). *Yerli ve milli: Türk düşününde hamasi söylemler*. İstanbul: Liber Plus.
- Hall, T.ve P. Hubbard, (1998). *The entrepreneurial city: geographies of politics, regime, and representation*. New York: Wiley.
- Kara, B. (2012). Kentler açısından mekânın toplumsallığı ve yer isimlerinin siyasal yapıya göre değişimi: Niğde örneği. *Journal of World of Turks*, 4(1), s. 149-163.
- Lefebvre, H. (2015). *Şehir hakkı*. (Çev. Işık Ergüden), İstanbul: Sel.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın üretimi*. (Çev. Işık Ergüden), İstanbul: Sel.
- Light, D. ve C. Young (2018). The politics of toponymic continuity: The limits of change and the ongoing lives of street names. Rose-Redwood, R., Alderman, D., ve Azaryahu, M., (der.) *The Political life of urban streetscapes: naming, politics, and place*. (ss. 185-201), New York: Routledge.
- Marin, A. (2018). Toponymic changes as temporal boundary-making: street renaming in Leningrad/St. Petersburg. Rose-Redwood, R., Alderman, D., And Azaryahu, M., (der.) *The political life of urban streetscapes: naming, politics, and place*. (ss.132-149). New York: Routledge.
- Massey, D.B. (2005). *For Space*. London: Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). “Okullar ve diğer kurumlar” <http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=50&ILCEKODU=1> (Erişim tarihi: 28.02.2018).
- Nevşehir Belediyesi (2016a). “Değişen cadde ve sokak isimleri rehberi” <http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=comcontent&view=article&id=1&Itemid=111> (Yayınlanma tarihi:, 30 Nisan 2012) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2017).

- ____ “Park isimleri” <http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=comcontent&view=article&id=2577&Itemid=252> (Yayınlanma tarihi: 27 Eylül 2016) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2017).
- Nevşehir Belediyesi (2016b). “2 köprülü kavşak’a yeni isim verildi, bir parkın ismi değiştirildi” <http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=comcontent&view=article&id=2454%3A2-koepuelue-kavsak-a-yeni-isim-verildi-bir-park-n-ismi-degistirildi&catid=53&Itemid=255> (Yayınlanma tarihi: 01 Temmuz 2016) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2017).
- Nevşehir Belediyesi (2016c). “Milli irade şehitlerimizin ismi meydan ve caddelerde yaşayacak” http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=2470:milli-irade-sehitlerimizin-ismi-meydan-ve-caddelerde-yasayacak&catid=53&Itemid=255 (Yayınlanma Tarihi:18 Temmuz 2016) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2017).
- Nevşehir Belediyesi (2016d). “İşte nevşehir işte milli irade” http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=2471:iste-nevsehir-iste-milli-irade&catid=53&Itemid=255 (Yayınlanma tarihi: 19 Temmuz 2016) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2017).
- Nevşehir Belediyesi (2016e). “Şehitlerimiz Nevşehir’de park ve cadde de yaşayacak” http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=2493:sehitlerimiz-nevsehir-de-park-ve-cadde-de-yasayacak&catid=53&Itemid=255 (Yayın tarihi: 26 Temmuz 2016) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2017).
- Nevşehir Belediyesi (2016f). “Şehitlerimiz parklarda yaşıyor Ragıp Üner Mahallesi-nin ismi 15 Temmuz Mahallesi olarak değişti” http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=2516:sehitlerimiz-parklarda-yas-yor-rag-p-uener-mahallesinin-ismi-15-temmuz-mahallesi-olarak-degisti&catid=53&Itemid=2550 (Yayınlanma tarihi: 5 Ağustos 2016) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2017).
- Nevşehir Belediyesi (2016g). “2000 Evler TOKİ cadde ve sokak isimleri” <http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=comcontent&view=article&id=2&Itemid=112> (Yayınlanma Tarihi, 30 Nisan 2012) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2017).
- Nevşehir Belediyesi (2017). “Nevşehir Külliyesi, şehir vizyonuna farklılık katacak” http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=3052:nevsehir-kuelliyesi-sehir-vizyonuna-farkl-lik-katacak&catid=14:ana-haber&Itemid=133 (Yayın Tarihi: 08 Eylül 2017) (Erişim tarihi: 16 Kasım 2017).
- “Nevşehir’de Pforzheim Parkı’nın ismi değiştirildi” (2016). <http://www.fibhaber.com/genel/nevsehir-de-pforzheim-parkinin-ismi-degistirildi-h53508.html> (Yayınlanma Tarihi: 01 Temmuz 2016) (Erişim tarihi: 28 Eylül 2017).
- “Nevşehir’de Nissara AVM açıldı” (2017). [www.fibhaber.comhttp://www.fibhaber.com/nevsehir/nevsehir-de-nissara-avm-acildi-h75638.html](http://www.fibhaber.com/nevsehir/nevsehir-de-nissara-avm-acildi-h75638.html) (Yayınlanma Tarihi: 30 Eylül 2017) (Erişim tarihi: 16 Kasım 2017).
- Özberk, N. (2017). Kentsel yıkımın’ politik ekolojisi: Nevşehir Kalesi ve çevresi kentsel dönüşüm projesi örneği. *İdealkent*, 8 (21), s. 200-228.

- Özkan, M. ve A.C. Yoloğlu (2005). Bir bellek projesi olarak sokak isimlendirmesi: Ankara örneği. *Planlama*, Sayı: 34, s.54-62.
- Palonen, K. (2018). Reading street names politically: a second reading. Rose-Redwood, R., Alderman, D., ve Azaryahu, M., (der.) *The political life of urban streetscapes: naming, politics, and place*. (ss. 25-40), New York: Routledge.
- Rose-Redwood, R., D. Alderman ve M. Azaryahu (der.) (2018). The urban streetscape as political cosmos. Rose-Redwood, R., Alderman, D., And Azaryahu, M., (der.) *The political life of urban streetscapes: naming, politics, and place*. (ss. 1-24), New York: Routledge.
- Rose-Redwood, D. Alderman ve M. Azaryahu (2010). Geographies of toponymic inscription: new directions in critical place-name studies. *Progress in Human Geography*, 34(4) (2010) s. 453-470.
- Šakaja, L. ve J. Stanić (2018). The spatial codification of values in Zagreb's city-text. Rose-Redwood, R., Alderman, D., And Azaryahu, M., (der.) *The political life of urban streetscapes: naming, politics, and place*. (ss. 150-167), New York: Routledge.
- Scott, J. C., (2008). *Deolet gibi görmek: insanlık durumunu geliştirmeye yönelik projeler nasıl başarısız oldu*. (Çev. Nil Erdoğan), İstanbul: Versus.
- Stahl, G. (2010). Urban semiotics. in Ray Hutchison, *Encyclopedia of Urban Studies*. (ss. 918-921), California: Sage.
- Şahin, G. (2010). Türkiye'de yapılmış toponomi çalışmaları. *Adıyaman Üniversitesi SBE Dergisi*, 3(4), s. 134-156.
- Tokdoğan, N. (2018). *Yeni osmanlıcılık: Hınç, nostalji, narsisizm*. İstanbul: İletişim.

Nejdet Ozberk, Lisans öğrenimini 1994 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamladı. 2010 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında yüksek lisans, 2015 yılında ise İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı-Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim dalında doktora derecesini almıştır. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde öğretim görevliliği yapmıştır ve halen Dr. Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. Çevre sosyolojisi, kırsal ve kentsel toplumsal hareketler, ekolojik iktisat, politik ekoloji ve kentsel politik ekoloji temel ilgi alanlarıdır.

Nejdet Ozberk, He graduated from Istanbul University, Department of International Relations in 1994. He got his Master of Science degree in Political Science and International Relations, Istanbul University in 2010 and his PhD degree in Political Science and Public Administration-Urbanization and Environmental Problems, from İnönü University in 2015. He has been a lecturer of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University for seven years and now a faculty member, PhD. His academic interests are urban and environmental sociology, rural and urban social movements, ecological economics, political ecology, and urban political ecology.

E-mail: nozberk@hotmail.com.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Özberk, N. (2018). Mekânsal Semiyotik ve Politik Semantik Açısından Kentsel Metnin Dönüşümü: Nevşehir'de Kamusal Mekân İsimlendirmeleri Örneği. *İDEALKENT – Kent Araştırmaları Dergisi*, 24, 662-700.